

13.5.1976

VA 16/73

Stockholm

Aktbil 161

I DOMSTOLEN

vattenrättsdomaren Göran Atmer, fastighetsrådet Bengt H:son Falk samt nämndemännen Anders Isaksson, Alunda, och Ingvar Öjdahl, Uppsala

SÖKANDE

Uppsala kommun

ombud: advokaten Sigvard Norman, Sveavägen 112,
113 50 STOCKHOLM

SAKEN

mätskibord i Tämnarån vid Ubblixbo i mål om vattenbortledning från Tämnaren m m

BESLUT AV REGERINGEN OCH TIDIGARE DOM

Regeringen har 3.7.1975 meddelat följande beslut (aktbil 139; aktsid 1108 f):

"Regeringen finner hinder enligt 4 kap 18 § andra stycket vattenlagen ej möta mot begärd vattenbortledning från sjön Tämnaren och ökning av grundvattenuttaget ur Uppsalaåsen. Regeringen begränsar dock tillståndet till överledning av vatten att gälla högst 15 miljoner m³ per år.

Som villkor för tillståndet till överledningen föreskriver regeringen med stöd av 4 kap 18 § fjärde stycket vattenlagen att tappningen från dammen vid Ubblixbo skall t o m 1985 uppgå till minst 700 liter per sekund och från och med 1986 till minst 600 liter per sekund utan någon ytterligare reduktion därefter."

Vattendomstolen har därefter i dom 2.10.1975 (aktbil 145; aktsid 1118 ff) bedömt företaget tillåtligt i den

DVA 25/1976

Införd i tillägsbilaga

av regeringen angivna omfattningen. Reglering, vattenbortledning, överledning, infiltration och grundvattentäkt samt alla därför erforderliga arbeten, som fordrar domstolens tillstånd, finge dock påbörjas först efter särskilt medgivande.

MÄTSKIBORD VID UBBLIXBO

Sjön Tämnaaren, som avrinner genom Tämnaån, regleras f n av Tämnaarens sänkningsföretag år 1946 medelst en i ån vid Ubblixbo belägen regleringsdamm.

Kommunen har i skrift 12.12.1975 (aktbil 149; aktsid 1272 f) föreslagit att tappningen genom regleringsdammen skall kontrolleras vid ett mätskibord strax nedströms dammen. I skriften anhåller kommunen om tillstånd att utforma skibordet i huvudsaklig överensstämmelse med alternativ 2 på en av Vattenbyggnadsbyrån utförd förslagsritning reg nr 02938 (aktsid 1274). Läget för skibordet med tillhörande pegelbrunn framgår av en av Vattenbyggnadsbyrån upprättad karta med reg nr 02938 (aktsid 1275).

BERÖRDA FASTIGHETER OCH FASTSTÄLLELSE AV AVTAL

Mätskibordet skall enligt förslaget anläggas med det vänstra landfästet på Ubblixbo 1:21 och det högra på Degerbo 2:10 (tidigare 13:1), båda i Tierps socken. Enligt avtal med fastighetsägarna (aktsid 1276-1281) äger kommunen utnyttja fastigheterna för ifrågavarande ändamål. Kommunen anhåller om fastställelse av avtalen.

MOTSTÅENDE INTRESSEN

Fiskeriintendenten i Mellersta distriktet har i yttrande 20.4.1976 (aktbil 158) uttalat att anledning till erinran från allmän fiskerisynpunkt icke synes föreligga.

Tämnaarens sänkningsföretag år 1946 har vid huvudförhandling 23.4.1976 uttalat farhågor dels för att mätskibordet

kunde sättas igen av vass, grenar och dylikt och dels för att - dess tröskel vore alltför hög i förhållande till regleringsdammen.

DOMSKÄL

Ett tillstånd till mätskibord bör följas av förpliktelse att rensa det från främmande föremål som hindrar vattenframrinningen. Skibordet ligger på sådan höjd att det icke hindrar tappningen genom regleringsdammen.

Vattendomstolen finner mätskibordet ändamålsenligt samt anser att hänsyn till allmänna intressen och enskild rätt icke utgör hinder för detsamma.

Ej heller föreligger hinder mot fastställelse av de ingivna avtalen.

DOMSLUT

Tillstånd m m

Vattendomstolen lämnar Uppsala kommun tillstånd att på fastigheterna Ubblixbo 1:21 och Degerbo 2:10 i Tierps socken utföra mätskibord med en krönhöjd av + 34,10 m i det av sökandena föreslagna höjdsystemet och med ett 2,2 m brett utskov med tröskelhöjden + 33,70 m, allt i huvudsaklig överensstämmelse med alternativ 2 på Vattenbyggnadsbyråns förslagsritning reg nr 02938 (aktbil 149; aktsid 1274). Skibordets läge framgår av Vattenbyggnadsbyråns karta reg nr 02938 (aktbil 149; aktsid 1275).

För mätning av vattenstånden uppströms skall utföras en registrerande pegel. Vidare skall uppsättas en fast vattenståndsskala så anordnad att den lätt kan avläsas av sakägare. Det åligger kommunen att på begäran av Tämnares sänkningsföretag eller annan sakägare tillhandahålla avbördningstabell.

Kommunen skall underhålla mätanordningen och hålla mätskibordet fritt från främmande föremål som kan hindra vattenframrinningen.

Mätanordningen utgör villkor för kommunens vattenbortledning från Tämnaren och skall vara färdigställd innan bortledningen eller den i anledning därav ändrade regleringen av Tämnaren påbörjas.

Bestämmelser om registrering av vattenföringen i Tämnarån kommer att ges i senare dom.

Besiktning

Mätskibordet och därtill hörande peglar skall besiktigas av teknisk ledamot av vattendomstolen eller annan som vattenrättsdomaren förordnar. Det åligger kommunen att underrätta vattenrättsdomaren så snart som möjligt efter färdigställandet. Kommunen skall samtidigt tillställa vattenrättsdomaren tabell över sambandet mellan vattenstånd och vattenföring.

Fastställelse av avtal

Vattendomstolen fastställer de vid denna dom fogade avtalen mellan kommunen och ägarna till Ubblixbo 1:21 och Degerbo 2:10 i Tierps socken Domsbil 1-2.

Oförutsedd skada

Föreskrift rörande talan om oförutsedd skada kommer att meddelas senare.

FULLFÖLJDSHÄNVISNING

Angående talan mot denna dom, se Domsbil 3.

På vattendomstolens vägnar:

Göran Atmer

SERVITUTSAVTAL

Mellan ägaren av fastigheten Degerbo 13:1, nedan kallad upplåtaren, å ena och Uppsala kommun, nedan kallad kommunen, å andra sidan, har träffats följande servitutsavtal.

Mom. 1. Såsom ägare av fastigheten Degerbo 13:1 i Tierps socken, Tierps kommun, medger upplåtaren kommunen rätt, såsom ägare av fastigheten Svartbäcken 1:16 i Uppsala kommun, att för anläggande av slibordsdamm i Tämnrån taga delar av upplåtarens fastighet i anspråk dels under byggnadstiden och dels för att för all framtid bibehålla dammen, vars ungefärliga läge framgår av bifogade karta samt att äga obehindrat tillträde till fastigheten för anläggningarnas tillsyn och underhåll.

Mom. 2. Efter anläggningarnas utförande skall den mark, som icke tagits i anspråk för anläggningarna, genom kommunens försorg återställas i förutvarande skick.

Mom. 3. För skada och intrång som uppkommer vid anläggningarnas utförande, tillsyn, underhåll och reparation, skall överenskommelse om ersättning träffas för varje särskilt fall. Skada och intrång skall värderas och regleras snarast möjligt efter arbetenas utförande.

Mom. 4. Till säkerhet för denna upplåtelse må detta avtal av kommunen ingivas till vattendomstolen för fastställelse; kommunen dock obundet att taga inteckning i upplåtarens fastighet. Kostnaden härför betalas av kommunen. Innan fastställelse eller inteckning meddelats är upplåtaren skyldig att vid överlåtelse av fastigheten eller del därav, som berörs av detta avtal, göra förbehåll för överenskommelsens bestånd samt att tillförbinda ny ägare att vid överlåtelse göra enahanda förbehåll.

127
Av detta avtal ha två exemplar upprättats och växlats.

Mänkarbo den 5 maj 1975

För Degerbo 13:1

Tage Jansson

Inga Jansson

Upplåtare

Uppsala den 11/6 1975

För Uppsala kommun

Uppsala kommuns Gatukontor

Bengt Flygt/
Claes Ahlstrand

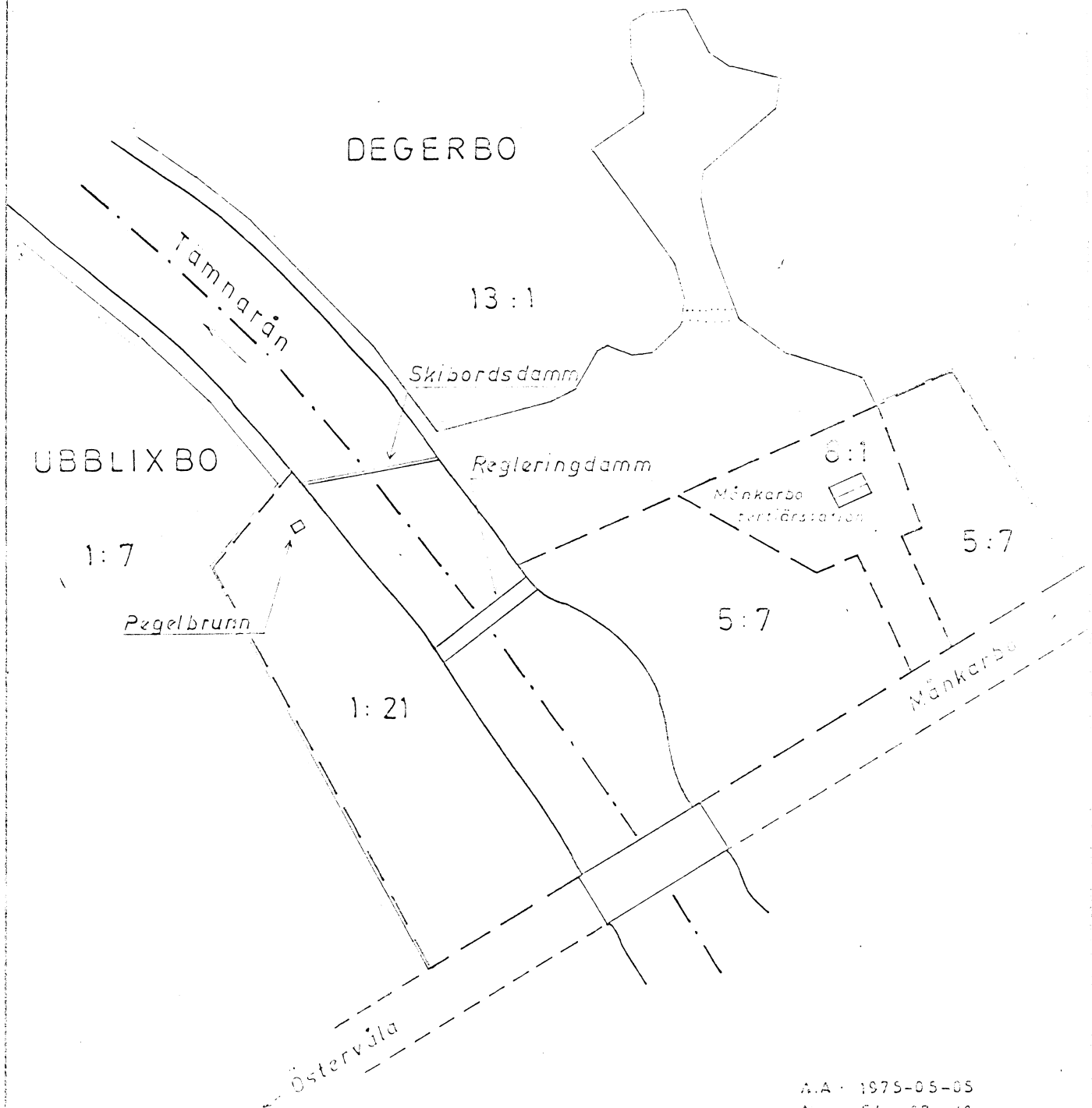
Rätt avskrivet intygar:

Kerstin Hansson

Bernard Degerman

127
UPPSALA VATTENFÖRSÖRJNING

Skibordsdamm vid Ubblixbo

TIERPS S: N
UPPSALA LÄN

A.A. 1975-05-05
Nr. 54-07-49

SKALA 1:1000

10 m 0 50 m

SERVITUTSAVTAL

Mellan Tämnares Sänkningsföretag år 1946, vattenavledningsföretaget, nedan kallat upplåtaren, å ena och Uppsala kommun, nedan kallad kommunen, å andra sidan, har träffats följande servitutsavtal.

Mom. 1. Såsom ägare av fastigheten Ubblixbo 1:21 i Tierps socken, Tierps kommun, medgiver upplåtaren kommunen rätt, såsom ägare av fastigheten Svartbäcken 1:16 i Uppsala kommun, att för anläggande av skibordsdamm och pegelbrunn i Tämnaån taga delar av upplåtarens fastighet i anspråk dels under byggnadstiden och dels för att för all framtid bibehålla dammen och pegelbrunnen, vars ungefärliga lägen framgår av bifogade karta samt att äga obehindrat tillträde till fastigheten för anläggningarnas tillsyn och underhåll.

Mom. 2. Efter anläggningarnas utförande skall den mark, som icke togs i anspråk för anläggningarna, genom kommunens försorg återställas i förutvarande skick.

Mom. 3. För skada och intrång som uppkommer vid anläggningarnas utförande, tillsyn, underhåll och reparation, skall överenskommelse om ersättning träffas för varje särskilt fall. Skada och intrång skall värderas och regleras snarast möjligt efter arbetenas utförande.

Mom. 4. Till säkerhet för denna upplåtelse må detta avtal av kommunen ingivas till vattendomstolen för fastställelse; kommunen dock obetaget att taga inteckning i upplåtarens fastighet. Kostnaden härför betalas av kommunen. Innan fastställelse eller inteckning meddelats är upplåtaren skyldig att vid överlåtelse av fastigheten eller del därav, som berörs av detta avtal, göra förbehåll för överenskommelsens bestånd samt att tillförbinda ny ägare att vid överlåtelse göra enahanda förbehåll.

Av detta avtal ha två exemplar upprättats och växlats.

signat
Marbo den 5 maj 1975

Henrik Borg

Upplåtare
Enl. fullmakt

Uppsala den 29/7 1975

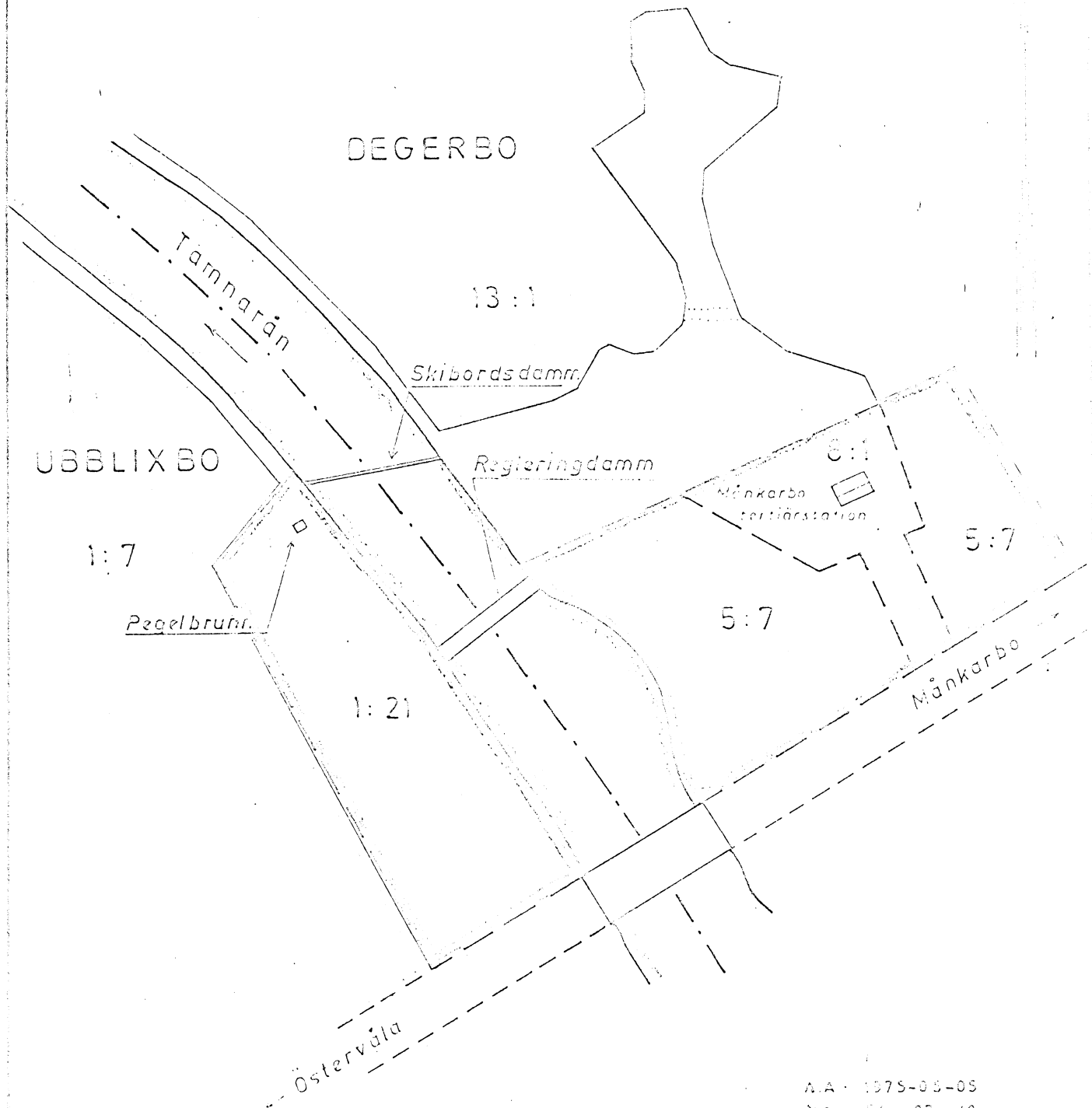
För Uppsala kommun

Uppsala kommuns Gatukontor

Ernst Reger / Ellen Mikhael

UPPSALA VATTENFÖRSÖRJNING

Skibordsdamm vid Ubblixbo

TIERPS S: N
UPPSALA LÄN

A.A. 1975-05-05
Nr. 54-07-49

SKALA 1:1000

10 m 0 50 m

FULLFÖLJD SHÄNVISNING

Vill part överklaga domen skall han anmäla detta muntligen eller skriftligen hos vattenrättsdomaren eller annan behörig tjänsteman vid domstolen (vadeanmälan). Wadeanmälan skall ske inom två veckor från domens datum eller på grund av mellankommande helg senast den 28 maj 1976 före tjänstetidens slut.

Vill part som gjort vadeanmälan fullfölja överklagandet skall han göra detta skriftligen. Skriften (vadeinlagen) skall ha kommit in till vattenrättsdomaren inom fyra veckor från domens datum eller senast den 10 juni 1976 före tjänstetidens slut. Den skall vara ställd till vattenöverdomstolen.

Har part fullföljt talan mot domen inom föreskriven tid, får motparten överklaga även efter vadetidens utgång. Detta skall ske skriftligen. Skriften (vadeinlagen) skall ha kommit in till vattenrättsdomaren inom två veckor från vadetidens utgång. Den skall vara ställd till vattenöverdomstolen. Denna vadetalan förfaller om den första vade- talan återkallas eller förfaller.

Anmärkningar

1 Wade- eller besvärslaga kan lämnas till vattenrättsdomaren genom bud eller sändas in med posten i frankerat brev.

2 Har part ej gett in tillräckligt antal avskrifter av inlaga som skall delges motpart, ombesörjer domstolen på partens bekostnad de avskrifter som behövs för delgivningen.

3 Övriga upplysningar kan erhållas från domstolen. Dess adress och telefonnummer är

SÖDERTÖRNS TINGSRÄTT
Vattendomstolen
Box 510
101 26 STOCKHOLM 1
Tel 08/24 11 90

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avd 5 Vattendomstolen

Avskrift

DOM
1977-02-24
Stockholm

DVA 8 s 1 (79)
VA 16/73
Aktbil 203

I DOMSTOLEN

vattenrättsdomaren Staffan Larsson, fastighetsrådet Bengt
H:son Falk samt nämndemännen Anders Isaksson i Alunda och
Harry Johansson i Enköping

SÖKANDE

Uppsala kommun

Ombud: advokaten Sigvard Norman, Sveavägen 112, 113 50
Stockholm

SAKEN

vattenbortledning från Tämnaaren till Fyrisåns vattensystem
m m

*Införd i
vattenboken
5.2.77*

Dombok

FÖRORD

Enligt bestämmelserna i 17 kap 7 § rättegångsbalken i lagrummets fr o m 1977 gällande lydelse skall domar skrivas så, att domslutet kommer först i domen. Därefter skall redogörelse lämnas för parternas yrkanden och invändningar och sedan skall domskälen komma.

Rättegångsbalkens bestämmelser skall enligt 11 kap 1 § fjärde stycket vattenlagen gälla i vattenmål "där det tillämpligt är".

I större vattendomar förekommer en mycket stor mängd domslut, av vilka några avser sökandens begäran om tillstånd till det avsedda företaget. Det stora flertalet domslut avser dock som regel förhållandena till motstående intressen. Domsluten innebär då vanligen att sökanden åläggs att, som villkor för tillstånden, betala ersättningar till de skadelidande eller att utföra skadeförebyggande åtgärder.

För att en större vattendom skall bli överblickbar bör de olika frågorna uppdelas efter sakinnehållet.

I denna dom har bestämmelsen i rättegångsbalken tillämpats så, att först i domen under rubriken TILLSTÅND svar lämnas på kommunens yrkanden att få vissa rättigheter. De villkor som skall gälla för tillståndet behandlas under sakrubriker. Vid varje sådan sakrubrik kommer först föreskrifter om de villkor kommunen har att iaktta och efter ett mellanstreck lämnas - om så erfordras - redogörelse för parternas yrkanden och invändningar samt för domskälen. I den mån under rubriker förekommer har redogörelser och domskäl beträffande alla underrubrikerna samlats efter ett mellanstreck.

Enligt domen utgående ersättningsbelopp, som ej på grund av föreskrift i avtal redan utbetalats, har sammanförts under rubriken ERSÄTTNINGSLÄNGD.

TILLSTÅND

Vattendomstolen lämnar kommunen tillstånd på de villkor som föreskrivs i denna dom eller som föreskrivits i vattendomstolens domar 2.10.1975, DVA 65, och 13.5.1976, DVA 25, eller som vattendomstolen kan komma att framtida föreskriva

att ta i anspråk det i domen 2.10.1975 lämnade tillståndet att från Tämnaaren bortleda högst 1 000 l/s i medeltal för dygn, dock högst 15 milj m³ per år, och att överleda vattnet till Fyrisåns vattensystem,

att reglera Tämnaaren mellan dämningsskänsen +35,24 m och sänkningsgränsen +34,32 m i enlighet med de bestämmelser som föreskrivs under VATTENHUSHÅLLNING,

att för regleringen begagna den befintliga, Tämnaarens sänkningsföretag år 1946 tillhöriga dammen vid Ubblixbo,

att från Fyrisån vid Storvad bortleda vatten intill en mängd av 500 l/s, dock i medeltal för år högst 400 l/s, och att infiltrera vattnet i Tunåsen,

att från Fyrisån vid Vallskog bortleda vatten intill en mängd av 500 l/s, dock i medeltal för år högst 300 l/s, och att infiltrera vattnet i grunden vid Vallskog,

att för vattenbortledningen utföra vattenintag och pumpstation vid Vallskog och för infiltrationen där anordna infiltrationsbassänger,

att inom kommunens brunnsområden vid Svista och Fullerö anordna nya grundvattenbrunnar med en sammanlagd kapacitet av högst 400 l/s vid Svista och högst 350 l/s vid Fullerö samt att öka den sammanlagda brunnskapaciteten vid Storvad till högst 600 l/s,

att utföra renvattenledningar från Svista och Fullerö till befintlig renvattenledning vid Storvad och att ta därför erforderlig, kommunen ej tillhöriga mark i anspråk, samt

att ta det i domen 2.10.1975 lämnade tillståndet att öka kommunens vattenuttag ur Uppsalaåsen till 1 080 l/s i medeltal för år, dock högst 1 280 l/s under ett och samma dygn, i anspråk med rätt för kommunen att efter eget bestämmande fördela vattenuttagen på de olika brunnarna.

Bortledningen av vatten från Tämnaaren skall minskas i den mån så erfordras för att nedan under rubriken VATTENHUSHÅLLNING föreskriven minimitappning genom dammen vid Ubblixbo skall kunna hållas.

Bortledning av vatten från Fyrisån får ej ske då vattenföringen vid Uppsala kommuns mätställe vid Ulva kvarn är mindre än 0,5 m³/s.

HÖJDSYSTEM

I denna dom angivna höjdsiffror hänför sig till ett av följande fixpunkt fastlagt höjdsystem: Rostfri ståldubb i sydvästra hörnet av stort stenblock beläget på sydöstra sidan av vägen Annedal - E 4 strax nordost om Nyvåga (det andra blocket), höjd +37,646 m. Fixpunkten fastställles som huvudfix för företaget.

Höjdsystemet sammanfaller med det allmänna höjdsystemet 1900. Förteckning över fixpunkter vid Tåmnaren har fogats vid kommunens ansökan som bil H (akten s 97 ff).

TIDIGARE AVGÖRANDE

Efter hemställan av vattendomstolen 3.4.1975 enligt 4 kap 20 § vattenlagen har regeringen 3.7.1975 meddelat följande beslut:

Regeringen finner hinder enligt 4 kap 18 § andra stycket vattenlagen ej möta mot begärd vattenbortledning från sjön Tåmnaren och ökning av grundvattenuttaget ur Uppsalaåsen. Regeringen begränsar dock tillståndet till överledning av vatten att gälla högst 15 miljoner m³ per år.

Som villkor för tillståndet till överledningen föreskriver regeringen med stöd av 4 kap 19 § fjärde stycket vattenlagen att tappningen från dammen vid Ubblixbo skall t o m 1985 uppgå till minst 700 liter per sekund och från och med 1986 till minst 600 liter per sekund utan någon ytterligare reduktion därefter.

Därefter har vattendomstolen i dom 2.10.1975, DVA 65, under rubriken DOMSLUT och underrubriken Tillstånd yttrat:

Vattendomstolen lämnar Uppsala kommun tillstånd att dels från Tåmnaren bortleda och till Fyrisåns vattensystem överleda högst 1000 l/s i medeltal för dygn, dock högst 15 milj m³ per år, och dels öka kommunens tidigare lovgivna grundvattenuttag ur Uppsalaåsen till 1080 l/s i medeltal för år,

VA 16/73

dock högst 1280 l/s under ett och samma dygn. För tillståndet skall gälla de villkor som i denna dom eller framtida meddelas i målet.

Varken bortledningen eller ökningen av grundvattenuttaget får påbörjas förrän vattendomstolen i senare dom lämnat medgivande därtill.

Vidare lämnade vattendomstolen kommunen tillstånd att anlägga vattenintag och pumpstation vid Tämnaaren samt rörledning från pumpstationen till Tassbäckens tillrinningsområde och att gräva kanal och fördjupa befintliga diken mellan rörledningens utlopp och Tassbäcken. Kommunen fick vidare rätt att utföra vissa invallningar och att bygga en damm med pumpstation över Harboån (Lindstadammen).

I deldom 13.5.1976, DVA 25, har vattendomstolen därefter lämnat kommunen tillstånd att på Ubblixbo 1:21 och Degerbo 2:10 i Tierps socken utföra ett mätskibord samt har vidare i domen föreskrivit:

För mätning av vattenstånden uppströms skall utföras en registrerande pegel. Vidare skall uppsättas en fast vattenståndsskala så anordnad att den lätt kan avläsas av sakägare. Det åligger kommunen att på begäran av Tämnaarens sänkingsföretag eller annan sakägare tillhandahålla avbördningstabell.

Kommunen skall underhålla mätanordningen och hålla mätskibordet fritt från främmande föremål som kan hindra vattenframrinningen.

Mätanordningen utgör villkor för kommunens vattenbortledning från Tämnaaren och skall vara färdigställd innan bortledningen eller den i anledning därav ändrade regleringen av Tämnaaren påbörjas.

I dom 20.5.1976, DVA 26, förklarade vattendomstolen bl a kommunens anordningar för vattenbortledning i Rosta lagliga samt lämnade kommunen på angivna villkor tillstånd att från

Björklingeån för infiltration t o m 31.12.1985 bortleda högst 50 l/s, i medeltal för år dock högst 35 l/s.

ANSÖKAN

Kommunens ansökan i målet är dagtecknad 19.2.1973. Den har sedermera i vissa avseenden ändrats och kompletterats. Som kommunen slutligen bestämt sin talan och sedan vissa frågor prövats i föregående domar kvarstår för vattendomstolen att i denna dom behandla de yrkanden som besvarats under rubriken TILLSTÅND.

Kommunens förslag till villkor och föreskrifter samt dess beskrivningar av byggnader och andra anordningar redovisas under de olika sakrubriker där frågan behandlas.

TILLÅTLIGHET

Sedan regeringen prövat frågan om vattenbortledningen från Tämnaaren och ökningen av grundvattenuttaget ur Uppsalaåsen samt vattendomstolen i domen 2.10.1975 lämnat tillstånd till vattenbortledningen och överledningen av vattnet till Fyrisåns vattensystem ävensom till ökningen av grundvattenuttaget, finner vattendomstolen hinder på grund av bestämmelserna i 2 kap vattenlagen ej möta mot de tillstånd, anordningar och skadeförebyggande åtgärder som är föremål för prövning i denna dom.

DAMMEN VID UBBLIXBO

Enligt avtal 14.3 och 20.3.1974 mellan kommunen och Tämnaarens sänkningsföretag år 1946 (akten s 809 ff) har sänkningsföretaget att ombesörja regleringen av Tämnaaren i enlighet med de i denna dom under rubrikerna VATTENHUSHÅLLNING och KONTROLL meddelade föreskrifterna. Sänkningsföretagets åtagande befriar inte kommunen från de skyldigheter som kommunen har enligt domen i förhållande till allmänna intressen eller enskild rätt.

I enlighet med vad som föreskrivits i avtalet har kommunen att betala 65 000 kr till sänkningsföretaget i ersättning för utnyttjandet av dammen, varjämte beloppet inkluderar det kapitaliserade värdet av kommunens andel i kostnader för framtida underhåll av Tämnrån. Beloppet har utdömts nedan under ERSÄTTNINGSLÄNGD.

I avtalet har fastlagts kommunens skyldigheter beträffande kostnader för förnyelse, underhåll och drift av regleringsdammen.

I avtalet har vidare stadgats att kommunen skall svara för alla skador som regleringen kan medföra för tredje man och för alla därav föranledda förhandlingar samt att sänkningsföretaget inte får utan kommunens samtycke medge något anspråk från tredje man på grund av regleringen.

Vattendomstolen fastställer avtalet till framtida efterrättelse mellan kommunen och sänkningsföretaget.

Den regleringsrätt som kommunen erhållit i detta mål är mera omfattande än sänkningsföretagets regleringsrätt. De skyldigheter som tidigare åvilat sänkningsföretaget beträffande Tämnares reglering och kontroll därav skall därför inte tillämpas så länge kommunen utnyttjar nu medgiven regleringsrätt.

VATTENHUSHÅLLNING

A. Tämnares reglering

Kommunen skall för regleringen av Tämnares mellan dämningssgränsen +35,24 m och sänkningsgränsen +34,32 m iaktta följande vattenhushållningsbestämmelser:

Tappningen skall ske med ledning av bifogad tappningsplan,
..... domsbilaga 1.
Angivna nivåer avser av vind opåverkade vattenstånd vid
Annedal.

På tappningsplanen är inlagd en sänkningslinje, som motsvarar vattenståndet +35,24 m den 1 juli, +34,60 m den 1 oktober - den 1 april samt +35,24 m den 1 maj. Då vattenståndet i sjön ligger under denna linje skall på planen angiven minimivattenföring tappas, dvs $0,7 \text{ m}^3/\text{s}$, dock fr o m 1986 $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$ vid vattenstånd lägre än +35,15 m. Då vattenståndet ligger över linjen skall alltefter rådande vattenstånd tappas ungefär de värden som planen anger (3, 4, 5 resp $10 \text{ m}^3/\text{s}$).

Då vattenståndet är över +35,24 m skall dammen vara helt öppen. För att så långt möjligt motverka att vattenståndet i sjön överskrider dämningssgränsen +35,24 m skall tappningsplanen frångås och förhandstappning ske om vid annalkande vårflod mycket snö finns på marken eller om kraftiga flöden eljest kan väntas.

B. Lindstadammen i Harboån

Kommunen skall iaktta följande vattenhushållningsbestämmelser:

1. Pumpning skall då vattenförhållandena det medger bedrivas under tiden maj - september, varvid dammen hålles stängd. Därvid påbörjas årets pumpning senast när vattenföringen i Harboån nedgått till $6 \text{ m}^3/\text{s}$. Pumpningen skall bedrivas så att vattenståndet i ån uppströms dammen normalt hålles mellan 0,3 och 0,4 m under vattenståndet i sjön, varvid vid behov all tillgänglig kapacitet upp till $8 \text{ m}^3/\text{s}$ utnyttjas. Under juli bör dock, såvitt på pumpningen beror, vatten-

ståndet i ån ej överstiga +34,80 m. Vattenståndet i ån skall ej sänkas under +34,60 m. Under maj - september öppnas dammen ifall åns vattenstånd trots pumpning blir detsamma som i sjön, varvid pumpningen avbrytes. Pumpningen återupptas så snart ske kan.

2. Under annan tid än här nämnts skall dammen hållas öppen.

De sålunda för Tämnaren föreskrivna vattenhushållningsbestämmelserna grundar sig på ett av kommunen åberopat, av VBB 26.10.1976 upprättat förslag (akten s 1758). Ett ursprungligt förslag var bifogat ansökningsen (akten s 143 ff).

Vid huvudförhandlingen 16.11.1976 har det slutliga förslaget diskuterats och parterna har därvid varit ense om att föreskrift bör finnas om att dammen skall vara helt öppen då sjöns vattenstånd är högre än +35,24 m och att förhandstappning bör ske så att dämningensgränsen ej överskrids då flöden kan väntas.

Enligt avtalet mellan kommunen och sänkningsföretaget skall regleringen skötas av företaget. Vid huvudförhandlingen har parterna även varit ense om att tappningsplanen ej kan följas helt exakt utan att några centimeters manöverutrymme måste finnas. Innebörden av bestämmelsen är därför att tappningsplanen så nära som möjligt skall följas. Om det visar sig svårt att hålla dämningensgränsen skall dock manöverutrymmet förläggas under dämningensgränsen +35,24 m.

Vid huvudförhandlingen diskuterades också sänkningsgränsen. Kommunen upplyste att en naturlig tröskel i åbottnen vid Tämnarens utlopp är bestämmande för vattenföringen vid låga vattenstånd i sjön samt att $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$ kan avbördas vid vat-

tenståndet +34,32 m och $0,7 \text{ m}^3/\text{s}$ vid vattenståndet +34,34 m. Kommunen föreslog att sänkingsgränsen liksom i det ursprungliga förslaget (akten s 163) skulle fastställas till +34,30 m eftersom en jämn siffra ansågs önskvärd. Av agronomen Sven Zachrison företrädde sakägare yrkade däremot att sänkingsgränsen skulle bestämmas på sådant sätt att rätten till avsänkning ej skulle kunna åberopas av kommunen för att framdeles genomföra bortrensning av den tröskel i Tämnaån som nu är bestämmande för avbördningen.

Det har upplysts att de av kommunen angivna avbördningsförhållandena vid låga vattenstånd i Tämnaån grundar sig på en uppskattad avbördningskurva (redovisad till vattendomstolen i målet St D 1/1960). Någon mera exakt avbördningskurva finns inte. Emellertid är vattenhushållningsbestämmelserna så utformade att avsänkningen av sjön vid lägre vattenstånd helt styrs av ovan föreskriven minimitappning genom dammen vid Ubblixbo och av tillåten vattenbortledning vid Stynsberg. Rätten till vattenbortledning är genom föreskrift ovan under TILLSTÅND begränsad så tillvida att bortledningen ej får medföra att minimitappningen äventyras. Detta innebär också att Tämnaån ej får sänkas mer än att summan av minimivattenföringen och vattenbortledningen kan avbördas över nyssnämnda tröskel. Under 1959, det mest extrema torrrår som redovisats i utredningen, skulle vattenståndet i Tämnaån med nu föreskrivna vattenhushållningsbestämmelser ej ha sjunkit lägre än c:a 4 cm under det i utredningen visade högsta värdet för detta år (se diagram akten s 168) eller till nivån +34,42 m. Det anförda ger vid handen att sänkingsgränsen ej har någon självständig funktion i vattenhushållningsbestämmelserna. Den får dock kvarstå som ett mått på inom vilken ram skadeverkningarna vid Tämnaån skall bedömas. Sänkingsgränsen bör därvid bestämmas till det lägsta vattenstånd vid vilket - enligt den av

kommunen i målet åberopade utredningen - den av regeringen föreskrivna minimivattenföringen $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$ kan avbördas eller +34,32 m.

De för Lindstadammen föreskrivna bestämmelserna överensstämmer med VBB:s av kommunen åberopade förslag (akten s 1759 f).

De av agronomen Sven Zachrison företrädde sakägarna har yrkat att 1. i stället skall ha följande innehåll: Tiden för pumpning ändras till april - oktober. I tredje meningen ändras föreskriften så att vattenståndet uppströms dammen hålls ca 0,5 m under vattenståndet i sjön etc. Den följande meningen som börjar "Under juli månad...." bör utgå och den därpå följande meningen bör lyda: "Vattenståndet i Harboån skall dock ej avsänkas under +45,50 m". Därefter följande två meningar bör kvarstå och sedan bör följande tillägg göras: "Högre vattenstånd i Harboån än vad som ovan angivits må hållas efter medgivande från sakägarna vid Harboån".

Kommunen har vidhållit förslaget och därvid åberopat att förhållandena vid Harboån blir väsentligt bättre än de för närvarande är med de föreslagna bestämmelserna, som innebär en skälig avvägning mellan olika motstående intressen.

Vattendomstolen finner - som kommunen åberopat - att de föreslagna bestämmelserna måste anses medföra att förhållandena förbättras för fastigheterna vid Harboån uppströms dammen. Vid sådant förhållande kan kommunen ej åläggas att pumpa i större utsträckning än kommunen medgett att göra. Bestämmelserna har därför utformats enligt kommunens förslag.

KONTROLL

Kommunen skall iaktta följande bestämmelser:

A. Tämnaren

1. Vid Annedal och strax uppströms Ubblixbo damm skall finnas i höjdsystemet väl inpassade fasta vattenståndsskalor på vilka dämningssgränsen +35,24 m särskilt utmärks.

2. Nedströms dammen skall finnas ett mätskibord där vattenföringar mellan $0,6 \text{ m}^3/\text{s}$ och $10 \text{ m}^3/\text{s}$ kan mätas. Uppströms mätskibordet skall finnas en registrerande pegel samt en fast vattenståndsskala anordnad så, att den lätt kan avläsas av sakägare. Erforderlig avbördningstabell skall upprättas. Ett exemplar av avbördningstabellen skall tillställas styrelsen för sänkningsföretaget och på begäran annan sakägare.

3. Vattenståndet på de fasta skalorna vid Annedal och Ubblixbo skall avläsas och antecknas så ofta det erfordras för att vattenhushållningsföreskrifterna skall kunna noggrant följas, dock minst var annan vecka. Samtidigt skall vattenföringen i mätöverfallet kontrolleras. Varje förändring i dammens luckställning skall också antecknas.

4. I pumpstationen vid Tämnarån skall de pumpade mängderna mätas med summerande och registrerande mätare.

B. Lindstadammen i Harboån

Fasta vattenståndsskalor med gemensam nollpunkt inpassad i det för målet gällande höjdsystemet skall uppsättas på dammens upp- och nedströmssidor. Härutöver anordnas ytterligare en skala i ån uppströms dammen så att vattenföringen i ån kan bestämmas. Erforderlig avbördningstabell skall upprättas och hållas tillgänglig på kommunens gatukontor samt till-

ställas styrelsen för sänkningsföretaget. Skalorna skall vara uppsatta innan Tämnarens reglering får tas i anspråk.

C. Fyrisån

Vid Vallskog skall inrättas vattenmätare i överföringen från snabbfiltren till infiltrationsdammarna. Överförd mängd skall indikeras, registreras och summeras. Under eventuell övergångstid, innan snabbfilteranläggningen är tagen i drift, utföres mätningen med mätare placerad på råvattenpumparnas tryckledning och avsedd för indikering och summering med journalföring veckovis under drifttid.

Om kontroll av det ökade vattenuttaget vid Storvad gäller vad tidigare föreskrivits om uttag där.

D. Grundvattenuttag m m

För mätning av grundvattenuttaget vid Svista och Fullerö skall i samlingsledningen från vardera brunnsområdet placeras en venturimätare med givare för indikering i Vallskog och indikerande, registrerande och summerande instrument i Galgbacken.

Kontroll av grundvattenståndet i de observationsrör som upptagits på en av kommunen i målet ingiven karta (textpl 1 till VBBs förslag 25.10.1976; akten s 1765) skall utföras på följande sätt:

I observationsrören R 7313, R 7417, R 7306 och R 7318 anbringas automatiskt indikerande nivåmätare med överföring till stationerna i Vallskog och Galgbacken. Journalföring sker 2 gånger per vecka.

I observationsrören R 5207, R 7303, R 7314, R 6312 och R 7316 utföres och journalföres manuella observationer 1 gång per månad.

E. Redovisning av kontrollmätningar

Journaler och diagram från ovan föreskriven kontrollverksamhet skall samlas och hållas tillgängliga på kommunens gatukontor i minst 10 år, dock alltid såvitt avser kontroll enligt A och B t o m år 1998 och såvitt avser kontroll enligt C och D t o m år 2006.

De sålunda för Tämnaren föreskrivna bestämmelserna grundar sig på VBBs av kommunen åberopade förslag (akten s 1759). Vid vattendomstolens huvudförhandling diskuterades hur ofta de fasta skalorna bör avläsas. Därvid upplystes att förslaget var resultatet av förhandlingar mellan kommunen och sänkningsföretaget. Från sänkningsföretagets sida uppgavs att avläsningar under vissa perioder ej behöver ske oftare än en gång i månaden men att vid andra tillfällen, t ex vid vårflod, avläsning kanske sker varannan dag. Förslaget angav att avläsning skulle ske minst en gång i månaden.

Vattendomstolen anser att avläsning skall ske så ofta det erfordras för att vattenhushållningsföreskrifterna skall kunna följas med erforderlig noggrannhet. Det ligger i sakens natur att avläsning kan erfordras åtskilliga gånger i veckan vid snabba förändringar av vattenförhållandena. Med hänsyn till motstående intressen bör avläsning och dokumentation av vattenstånden ske åtminstone varannan vecka.

För närvarande finns vattenståndsskalor vid Tämnaren som emellertid ej är väl inpassade i det för detta mål gällande höjdsystemet. Dessa skalor får användas för det ändamål som avses med nu meddelade kontrollbestämmelser men skalorna måste i så fall justeras så att de blir rätt inpassade i höjdsystemet.

I deldomen 13.5.1976 (akten s 1642) har vattendomstolen lämnat kommunen tillstånd att utföra mätskibord vid Ubblixbo. Föreskrifterna i denna dom överensstämmer i sak med deldomens föreskrifter i denna del.

Enighet föreligger mellan kommunen och sänkningsföretaget att kostnaderna för genomförande av kontrollbestämmelserna ej regleras av det mellan parterna träffade avtalet utan skall betalas av kommunen.

Bestämmelserna i övrigt har utformats efter VBB:s förslag (akten s 1760 ff) och med iakttagande av vad som framkommit vid vattendomstolens huvudförhandling.

Föreskrift om besiktning lämnas under rubriken BESIKTNING.

BESIKTNING

Den fastställda huvudfixen samt vattenståndsskalorna vid Annedal och strax uppströms dammen vid Ubblixbo samt vid Lindstadammen skall besiktigas av teknisk ledamot av vattendomstolen eller annan sakkunnig person som vattenrättsdomaren förordnar. Kommunen skall så snart skalorna är uppsatta anmäla det till vattenrättsdomaren.

ÖVERLEDNINGEN TILL FYRISÅNS VATTENSYSTEM

Som villkor för rätten till överledning skall gälla att kommunen vintertid iakttar särskild försiktighet så att försumpningsskador på omgivande mark såvitt möjligt ej uppkommer till följd av isdämning eller isbildning i övrigt på dikessträckan till Tassbäcken. Om kommunen ändock nödgas överleda vatten så att skada av detta slag uppkommer skall kommunen ersätta skadan så snart den under följande växtsäsongs kan uppskattas. Sakägaren bör så snart isbildning uppkommit till följd av överledningen anmäla detta till kommunen. Kan överenskommelse om ersättning ej träffas äger

part hänskjuta frågan till vattendomstolens prövning.

Uppkommer i övrigt skada genom försämrad torrläggning på dikessträckan får frågan om ersättning därför behandlas på sätt i domen anges under rubriken OFÖRUTSEDD SKADA.

Inom den för oförutsedd skada angivna tiden får vidare till vattendomstolens prövning hänskjutas frågan om det slutliga utförandet av återställningsarbeten i anledning av kommunens åtgärder för överledningen av vattnet.

Kommunen skall svara för underhållet av rörledningen och de av kommunen utförda eller förstörade dikena på överledningssträckan samt av broar och kulvertar som kommunen utfört.

Vattendomstolen fastställer till framtida efterrättelse mellan parterna följande mellan kommunen och ägarna av Fembäcke 1:4 och 1:5 i november 1976 träffade avtal (akten s 1819):

Såsom sökande till vattenöverledning från sjön Tåmnaren utför och bekostar kommunen följande åtgärder till förhindrande av försumpningsskador på rubricerade fastigheter.

1. Avverkning och röjning av dikessträckan från utsläppspunkten i Tassbäcken och nedströms som längst till gamla träbron vid sektion 0+640. Textpl. 3 Tassbäcken. Maskinrensning av samma dikessträcka.
2. För arbetets utförande skall gälla att kommunen borttager och sedermera återuppsätter hägnader i erforderlig omfattning, apterar gagnvirket i lämpliga längder och placerar detsamma i trave efter fastighetsägarens anvisning, bränner kvistar och annat avfall, placerar schaktmassorna i lågpunkter i bäckravinen och i upplag på platser som anvisas av fastighetsägaren, dock längst 1 km från arbetsplatsen.

Kommunen skall dessutom utföra bränning av ris efter avverkning samt planering av upplag mellan sektion 8+460 och 8+570 på överledningssträckan.

3. Ersättning för förtidig avverkning, markförlust eller intrång genom rensningsåtgärden skall ej utgå. Härvid förutsättes att nämnvärd skada på befintlig första års vall ej uppstår.
4. Rensningsarbetet utföres försommaren 1977. Fastighetsägaren medger att vattenöverledningen får påbörjas även om kommunen ej medhunnit åtgärderna enligt ovan. Uppkommer härvid försumpningsskador under 1977, skall kommunen utge ersättning för dessa skador.
5. Kommunen skall för framtiden äga rätt att tillse och underhålla diket och för sådant ändamål äga tillträde till fastigheterna. För skada och intrång som uppkommer vid dikets tillsyn och underhåll skall överenskommelse om ersättning träffas i varje särskilt fall.

- - - - -
Vattendomstolen godkänner att rörledningen från pumpstationen till vattendelaren mot Fyrisåns nederbördsområde utförts av rör med en diameter av 800 mm.

Vid vattendomstolens huvudförhandling 16.11.1976 har de av agronomen Sven Zachrison företrädde sakägarna bl a anfört: Man vet inte vad som kommer att hända på överledningssträckan om kommunen får rätt att överleda vatten även vintertid. Om man börjar pumpa vatten till ett snöfyllt dike kan isdämmor uppkomma som i sin tur orsakar översvämningar på omgivande mark. Även andra problem kan uppkomma såsom höjning av grundvattenståndet. Något behov att överleda vatten vintertid torde ej finnas. Sakägarna anser därför att kommunen ej skall få rätt att överleda vatten från tidpunkten för isläggning till vårfloden.

Kommunen har genmält: Såväl ansöknings som regeringens beslut avser rätt till överledning under hela året. Om överledning sker vintertid kommer kommunen att vara särskilt försiktig och sköta pumpningen så att skada undviks. Om skada uppkommer bör frågan behandlas enligt reglerna för oförutsedd skada. Även skadeförebyggande åtgärder kan tänkas.

Sakägarna har förklarat sig ej tro att risken för skador kan motverkas genom skadeförebyggande åtgärder samt har i andra hand yrkat att överledningen skall avbrytas om isdämmor uppkommer.

Vattendomstolen anser att - med regeringens tillstånd som bakgrund - tillståndet till överledning bör avse hela året men att kommunen bör ha skyldighet att iaktta särskild försiktighet om överledning sker vintertid då till följd av isbildning på överledningssträckan risk finns för skada genom översvämning på omkringliggande mark. Om likväl skada uppkommer, då överledning vintertid är nödvändig, bör kommunen ha skyldighet att snarast ersätta skadan även om den uppkommer sedan anmälningstiden för oförutsedd skada gått ut. Vid tvist bör frågan lämpligen kunna hänskjutas till vattendomstolen.

Vad härefter angår frågan om skada på mark genom försämrad torrläggning på överledningssträckan togs problemet upp i bil L till ansöknings (PM nr 3 av A. Andersson Ingenjörbyrå AB; akten s 184 ff). Ingenjörbyrån har därefter behandlat frågan på nytt i bil D till kommunens skadeutredning (PM nr 7, senare ändrat till PM nr 6A; akten s 1 600 ff).

Av denna PM framgår att dikessträckan omfattar c:a 800 m nygrävt dike genom skogsmark och förstoring av befintligt dike

VA 16/73

genom skogsmark på c:a 1 600 m samt genom omväxlande åker och skogsmark på c:a 2 600 m.

I PMn sägs vidare:

För nygrävningssträckan bedömes torrlägningsförhållandena alltid bli bättre efter dikets tillkomst, detsamma gäller sträckan med förstoring av befintligt dike genom skogsmark där vattenståndet vid överledning är i nivå med eller lägre än nuvarande dikesbotten.

På sträckan där diket går omväxlande genom skog och åkermark gäller att skogsmarken ligger minst 0,4 m och i regel mer än 0,5 m över vattenståndet vid maximal vattenöverledning. Ej heller här uppkommer därför någon skada på skog och skogsmark.

Beträffande åkermarken gäller att ca 5 ha ingående i samma brukningsenhet ej har fullgod torrläggning. Dikesfördjupningen innebär att torrlägningsgraden kommer att förbättras med minst 0,4 m vid vårbruk, då vattenöverledning icke lär förekomma. Detta innebär en påtaglig nytta särskilt för de lägsta markerna, där ca 1,3 ha f n har mindre än 0,7 m torrläggning. Sistnämnda markområden kan dock få en försämrad bärighet med något försvårade skördeförhållanden som följd under de skördeperioder när maximal vattenöverledning äger rum. Vid vattenöverledning upp till $0,7 \text{ m}^3/\text{s}$ blir vattenståndet i diket icke högre än som erhålles under nuvarande förhållanden vid en medelvattenföring om ca $0,05 \text{ m}^3/\text{s}$. Vid maximal vattenöverledning blir vattenståndet ca 0,1 m högre än vid nuvarande förhållanden och medelvattenföring. Av VBB:s redovisning för perioden 1955-1971 framgår att under skördetiden förekommer vart 4:e år vattenöverledning med mer än $0,7 \text{ m}^3/\text{s}$, då förhållandena således kan försämrats. Under skördeperioder med mindre överledning än $0,7 \text{ m}^3/\text{s}$ förbättras förhållandena.

Ovan angivna förbättringar ur jordbrukssynpunkt synes mer än väl uppväga den blygsamma och mera sällan förekommande skadan.

Vid huvudförhandlingen 16.11.1976 upplyste kommunen: Uppgörelse med berörda markägare har hittills endast träffats med ägarna av Örbyhus gods, varvid redan avräkningsvis utbetalade ersättningar ansetts tillfyllest. På godset återstår dock vissa justeringsarbeten som kommunen skall utföra.

Uppgårelsen bygger på att vattenöverledningen får den frekvens som ingenjörsbyrån utgått från.

De av agronomen Sven Zachrison företrädde sakägarna har framhållit att de ej har någon garanti för att överledning inte skall förekomma vid känsliga tidpunkter men har godtagit att frågan om ersättning för försämrade torrläggning får behandlas som oförutsedd skada.

Sakägarna har vidare förbehållit sig rätt att - om så erfordras - till vattendomstolens prövning hänskjuta frågor om utförandet av sådana återställningsarbeten utmed överledningssträckan som kommunen åtagit sig att utföra och beträffande vilka slutbesiktning ej ägt rum.

Efter yrkande av sakägarna har kommunen förklarat sig beredd att svara för underhållet av de av kommunen utförda och förstörade diken till Tassbäcken samt av de broar över diken och kulvertar i diken som kommunen utfört.

Kommunen har anmält att rörledningen från pumpstationen till vattendelaren mellan Tämnaån och Fyrisåns nederbördsområden utförts av rör med en diameter av 800 mm (eller samma diameter som enligt VBBs förslag 1972-12-01; akten s 114). I domen 2.10.1973 angavs diametern till 600 mm (akten s 1122). Den sålunda ändrade dimensionen bör godkännas.

Kommunen har yrkat att vattendomstolen fastställer avtalet med ägarna av Fembäcke 1:4 och 1:5 (akten s 1816).

INVALLNINGAR VID TÄMNAREN

Vattendomstolen fastställer till framtida efterrättelse mellan parterna följande som avtal K betecknade avtal mellan kommunen, å ena, samt å andra sidan ägarna av Gransätra 1:2,

1:3, 2:4, 2:6, Lindsbro 1:18, 1:19, 1:21, 1:23, 1:27, 1:35, 1:36, 1:50, 1:51, 1:53, 1:57, 5:1, Norr Sälja 1:3, 1:4, 1:6, 1:9, 1:10, 1:11, 1:13, 1:15, 2:1, Rudun 1:2, 2:1, Rättebo 1:2, 1:3 och Sättra 2:3 som intressenter i Lindsbrobäckens Invallningsföretag (akten s 1291 ff):

1. Såsom sökande till omreglering av sjön Tämnaaren ombesörjer och bekostar kommunen följande skadeförebyggande åtgärder.
 - a. Ombyggnad av den befintliga elkraftledningen till mätar-skåp vid fastighetsägarnas pumpstation. Den nya ledningen skall vara dimensionerad så att den medger en fyrdubbling av den nuvarande pumpkapaciteten.
 - b. Som bidrag till komplettering av pumpstationen med ytterligare pump utger kommunen till fastighetsägarna en ersättning av 30.000:- kr att utbetalas senast 1976-06-01.Elledningen överlämnas i driftdugligt skick minst en månad innan meddelat regleringstillstånd tages i anspråk.
2. Fastighetsägarna medger att den sökta dämningen får upptagas oberoende av om de medhunnit utbyggnaden av pumpstationen. Om så erfordras inhämtar de även inteckningshavarnas medgivande härtill.
3. Fördyrande omkostnader och olägenheter vid fastighetsägarnas invallning på grund av kommunens reglering kompenseras av de ovan angivna åtgärderna. Ersättningsskyldighet för skada och intrång, som kan uppkomma i samband med de skadeförebyggande åtgärderna skall ej åvila kommunen. Drift, underhåll och förnyelse av ovan angivna anläggningar skall, i den mån åtgärden ej åligger el-distributören, bekostas av fastighetsägarna.
4. Vissa bruksenheter, som väsentligen skyddas genom den ovan angivna invallningen, har andra marker, som skadas av Tämnaarens omreglering. För nedan angivna marker, som ej skyddas av invallningen, överenskommes om följande ersättning för skada och intrång.

Fastighet	Kartbl./ägofig.	Areal	Ersättning
Lindsbro 1:18	12/6-8, 20/24	287	3220:-
1:20	12/11, 20/27	95	780:-
1:21	12/9, 20/25	146	1920:-
1:23	11/5-9	121	240:-
1:24	11/3,4, 12/3,4, 20/21	174	1080:-
1:59	20A/4-6	14	1030:-
5:1	12/10,13-18, 20/26	768	10390:-

Ersättningsbeloppen enligt denna punkt skall indexregleras enligt konsumentprisindex med december 1972 som bas.

Ersättning skall ej utgå för smärre skador och intrång som uppkommer på företrädesvis sjöland tillhörande Gransätra samf. samt på Lindsbro 1:18, 1:20, 1:21, 1:23, 1:59 och 5:1.

Ersättningsbeloppen för Lindsbro 1:18, 1:20, 1:21, 1:23, 1:24 och 1:59 har upptagits i domen under rubriken ERSÄTTNINGS-
LÄNGD (jfr akten s 1849).

- - - - -

Vidare fastställer vattendomstolen till framtida efterrättelse mellan parterna följande som avtal L betecknade avtal mellan kommunen, å ena, samt å andra sidan ägarna av Bogärde 1:9, Gransätra 1:2, 2:6, Holm med Nappan 1:18 samt Hässelby 1:1, 2:1, 3:1 och 4:1 (akten s 1299 ff; den i avtalet angivna kartan har ej bifogats domen):

1. Såsom sökande till omreglering av sjön Tämnaren ombesörjer och bekostar kommunen följande skadeförebyggande åtgärder.
 - a) Inköp och leverans, så långt körbar bilväg finnes, i närheten av punkt P på bilagda plankarta, av invallningspump typ I-3 eller likvärdig pump, fullt komplett med automatik-utrustning. (Pumpkapacitet vid 1,5 m uppföringshöjd ca 400 l/s, nederbördsområde ca 530 har).
 - b) Framdragande av för pumpens drift erforderlig elkraftledning till punkt P. Elledningens huvudsakliga sträckning bestämmes av kommunen. Ledningsstolparnas placering i detalj avgöres i samråd med respektive fastighetsägare.

Pump och elledning överlämnas till fastighetsägarna minst en månad innan meddelat regleringstillstånd tages i anspråk. Kommunen är skyldig att avhjälpa fel och brister, som framträtt inom fem år efter överlämnandet och som ej kan hänföras till bristande underhåll eller felaktig åtgärd av fastighetsägarna.

2. Fastighetsägarna ombesörjer och bekostar:

- a) Anläggande av pumpstation vid punkt P. Intagsledningen till pumpen utföres med vattengången på höjden ca +3,8.
- b) Fördämning till lägst höjden +5,4 i de diken som mynnar i Tämnaaren. Beslutar fastighetsägarna utföra fördämning till högre nivå skall fördämningen i A₁₃-dikt vid P förses med flödesgenomlopp ca ϕ 1000 med klafflucka.
3. Invallningspumpen enl. punkt 1 a är dimensionerad för att kunna avbörda flertalet av de flöden som efter vårfloden kan förekomma under vegetationsperioden. Pumpen kan därför ingå i en invallning som skyddar markerna vid höga vattenstånd i Tämnaaren. Fastighetsägarna ombesörjer och bekostar i sådant fall erforderliga skyddsvallar och fördämningar.
4. Markskador på ovannämnda fastigheter av den av kommunen ansökta regleringen förebygges av de ovan angivna skadeförebyggande åtgärderna. Ersättning för skada och intrång, som kan uppkomma i samband med de skadeförebyggande åtgärderna skall ej belasta kommunen. Drift, underhåll och förnyelse av samtliga ovan angivna anläggningar skall ombesörjas och bekostas av fastighetsägarna.

Ersättning skall ej utgå för smärre skador och intrång, som uppkommer på marker - företrädesvis strandmarker - som ej skyddas av de ovan angivna skadeförebyggande åtgärderna.
5. Fastighetsägarna medger att den sökta dämningen får upptagas oberoende av om de medhunnit utförandet av åtgärderna enligt punkt 2. Om så erfordras inhämtar fastighetsägarna även inteckningsinnehavarnas medgivande härtill.
6. Detta avtal blir gällande mellan parterna under förutsättning att kommunen erhåller tillstånd till reglering av Tämnaaren, vilken berör ovan nämnda fastigheter i den huvudsakliga omfattning som framgår av kommunens ansökan samt att regleringstillståndet tas i anspråk. Fastighetsägarna har ej någon erinran mot att tillstånd lämnas till det av kommunen ansökta företaget.

- - - - -

Vattendomstolen fastställer härefter till framtida efterrättelse mellan parterna följande som avtal R betecknade avtal mellan kommunen, å ena, samt å andra sidan ägarna av Bärby 2:2, 2:3, Fågelsta 11:1, 11:2, Hemmingsbo 11:1, Huggle

3:5 och Åby 14:3 angående Fågelsta invallning (akten s 1792 ff; den i avtalet angivna kartan har ej bifogats domen):

1. Fastighetsägarna ombesörjer och bekostar följande skadeförebyggande åtgärder, vars huvudsakliga utformning framgår av bilagda karta.

a) Upptagande av öppet dike på sträckan B-C-D-E varvid schaktmassorna upplägges på sjösidan av diket.

b) Täckt ledning på sträckorna A-B och E-F.

c) Vid punkt C pumpstation med invallningspump av typ Netab I-1 eller likvärdig pump fullt komplett med automatik. (Pumpkapacitet vid 1,5 m uppforderingshöjd ca 130 l/s. Nederbördsområde ca 50 ha).

Intagsledningen till pumpstationen utföres med vattengången på höjden ca +3,0.

d) Framdragande av erforderlig elkraftledning till ovan nämnda pumpstation.

e) Vallar till lägst +5,4, sträckan A-B-C-D-E-F.

2. För anläggningarnas utförande, drift, underhåll och förnyelse utger kommunen, såsom sökande till omreglering av Tämnaaren, för fastighetsägarnas gemensamma räknning ett engångsbidrag av 80.000:- kronor, vilket belopp skall indexregleras enligt konsumentprisindex med januari 1976 som bas. Beloppet utbetalas innan dämningen upptages.

3. Anläggningarna är så utformade att de kan ingå i en invallning, som skyddar markerna även vid höga vattenstånd, under förutsättning att fastighetsägarna ombesörjer och bekostar i sådant fall erforderliga skyddsvallar och fördämningar.

4. Markskador på ovannämnda fastigheter av den av kommunen ansökta regleringen förebygges av de ovan angivna åtgärderna.

5. Vissa bruksenheter, som väsentligen skyddas genom de ovan angivna skadeförebyggande åtgärderna, har andra marker, som skadas av Tämnaarens omreglering. För nedan angivna marker, som ej skyddas genom skadeförebyggande åtgärder överenskommes om följande ersättning för skada och intrång:

VA 16/73

Fastighet	Kartblad	Ägofig.	Areal	Ersättning
Fågelsta 11:2	20	2		360:-
Huggle 3:5	19,20	43,10		1.050:-
Åby 14:3	"	46,13 med tillägg		1.850:-

Ersättningsbeloppen enl. denna punkt skall indexregleras enligt konsumentprisindex med januari 1976 som bas.

Ersättning skall ej utgå för smärre skador och intrång som uppkommer på företrädesvis sjöland tillhörande berörda fastigheter.

6. Fastighetsägarna medger att den tillståndsgivna dämningen får upptagas oberoende av om de medhunnit utförandet av åtgärderna enl. punkt 1. Om så erfordras inhämtar fastighetsägarna även inteckningsinnehavarnas medgivande härtill.

Beloppet 80 000 kr jämte förhöjning enligt 2. skall av kommunen betalas efter hand som arbetena blir färdiga, dock senast innan dämningen av Tämnamen tas upp. Ersättningsbeloppen för Fågelsta 11:2, Huggle 3:5 och Åby 14:3 har upptagits i domen under rubriken ERSÄTTNINGSLÄNGD.

- - - - -

Vattendomstolen fastställer vidare till framtida efterrättelse mellan parterna följande som avtal S betecknade avtal mellan kommunen, å ena, samt ägaren av Degerbo 1:2, Fiskartorp 2:1, Fålbäcken 2:1 samt Stynsberg 1:2, 2:6 och 3:1, å andra sidan, angående Stynsbergs invallning (akten s 1795 ff; den i avtalet angivna kartan har ej bifogats domen):

1. Fastighetsägaren ombesörjer och bekostar följande skadeförebyggande åtgärder, vars huvudsakliga utformning framgår av bilagda karta.

- a) Upptagande av öppet dike på sträckan C-D-E-F.

- b) Täcktt ledning på sträckan A-B-C samt i de mindre diken som nu mynnar i Tämnrån och som skall ledas till diket B-C-D-E. Tätt trumma vid D under diket U-Ua-Ub och vid E under diket E-E₁.
 - c) Vid punkt D pumpstation med invallningspump av typ Netab I-1 eller likvärdig pump fullt komplett med automatik. (Pumpkapacitet vid 1,5 m uppföringshöjd c:a 130 l/s. Nederbördsområde c:a 50 ha). Intagsledningen till pumpstationen utföres med vattengången på höjden c:a 3,4.
 - d) Framdragande av erforderlig elkraftledning till ovan nämnda pumpstation.
 - e) Fördämningar till lägst +5,4 i diken som mynnar i Tämnrån, diket U-Ua-Ub och diket E-E₁.
2. För anläggningarnas utförande, drift, underhåll och förnyelse utger kommunen, såsom sökande till omreglering av Tämnrån, för fastighetsägarens räkning ett engångsbidrag av 125.000:- kronor, vilket belopp skall indexregleras enligt konsumentprisindex med januari 1976 som bas. Beloppet utbetalas innan dämningen upptages.
3. Anläggningarna är så utformade att de kan ingå i en invallning, som skyddar markerna även vid höga vattenstånd, under förutsättning att fastighetsägaren ombesörjer och bekostar i sådant fall erforderliga skyddsvallar och fördämningar.
4. Markskador på ovannämnda fastigheter genom kommunens tillståndsgivna reglering förebygges av de ovan angivna åtgärderna.
- Kommunens bidrag för i avtalet angivna fastigheter - 125.000:- - överstiger den totala beräknade markskadan av kommunens tillståndsgivna reglering. Ersättning skall därför ej utgå för skador på marker inom dessa fastigheter, som ej skyddas av de skadeförebyggande åtgärderna.
5. Fastighetsägaren medger att den tillståndsgivna dämningen får upptagas oberoende av om han medhunnit utförandet av åtgärderna enl. punkt 1. Om så erfordras inhämtar fastighetsägaren även inteckningsinnehavarnas medgivande härtill.

Beloppet 125 000 kr jämte förhöjning enligt 2. skall av kommunen betalas efter hand som arbetena blir färdiga, dock

senast innan dämningen av Tämnaren tas upp.

- - - - -

Därest överenskommelse ej kan träffas mellan kommunen och ägaren av Järpebo 1:14 om slutlig ersättning i de hänsendena som avses i det genom domen 2.10.1975 fastställda avtalet mellan parterna, får ersättningsfrågan genom anmälan hänskjutas till vattendomstolens prövning.

I domen 2.10.1975 har vattendomstolen lämnat kommunen tillstånd att utföra vissa invallningar (domsbil 2 - 9) enligt avtal mellan kommunen och berörda fastighetsägare. Vidare fick kommunen rätt att bygga Lindstadammen i Harboån. Avtal mellan kommunen och ägarna av de fastigheter på vilka Lindstadammen ligger fastställdes också i domen (domsbil 24 och 25). Avtalet mellan kommunen och ägaren av Järpebo 1:14 (domsbil 24) innefattar emellertid ej slutlig reglering av ersättningsfrågan utan i avtalet angivet ersättningsbelopp har endast utgått avräkningsvis varjämte föreskrivits att slutlig reglering skall ske snarast efter anläggningsarbetenas avslutande. I samband därmed bör frågan om ersättning för försvårad båtfart behandlas.

Vid huvudförhandlingen 16.11.1976 har fastighetsägaren medgett att kommunen får ta tillståndet i anspråk under vårfloden 1977 även om skadefrågan ej slutligen avgjorts samt har förbehållit sig rätt att hänskjuta ersättningsfrågan till vattendomstolen om parterna ej kan träffa överenskommelse därom.

Kommunen har vidare ingett de som avtal K, L, R och S betecknade avtalen rörande invallningar vid Tämnaaren. Vattendomstolen har, eftersom förutsättningarna därför föreligger, fastställt avtalen.

Beträffande avtal K har sedan avtalet träffades mellan kommunen och Gransätra samfällighet uppkommit tvist om ersättning skall utgå utöver avtalet för skada på samfälligheten. Frågan behandlas under rubriken GRANSÄTRA SAMFÄLLIGHET.

GRANSÄTRA SAMFÄLLIGHET

Kommunen skall betala ägarna av Gransätra samfällighet 6 000 kr för försumpningsskador på skogs- och betesmark inom samfälligheten. Beloppet har upptagits under ERSÄTTNINGSLÄNGD.

Enligt avtal K, som intagits under rubriken INVALLNINGAR VID TÄMNAREN, har kommunen åtagit sig att utföra vissa skadeförebyggande åtgärder och att betala 30 000 kr. Enligt avtalet har därjämte till sju fastigheter i Lindsbro utgått ersättning med belopp mellan 240 och 10 390 kr. Slutligen har stadgats att "ersättning skall ej utgå för smärre skador och intrång som uppkommer på företrädesvis sjöland tillhörande Gransätra samf" samt på samma fastigheter i Lindsbro. Avtalet är dagtecknat 1976-02-12 och 1976-03-16.

I skrift 1976-09-10 har agronomen Sven Zachrison som ombud för Gransätra samf yrkat ersättning för försumpningsskador på samf med 6 000 kr jämte indexuppräkning från januari 1976 (akten s 1709).

Kommunen har bestritt yrkandet under åberopande av avtalet men har vitsordat storleken av det yrkade beloppet.

Vid huvudförhandlingen 16.11.1976 har Zachrison anfört: Försumpningsskadorna är så omfattande att de inte kan hänföras under beteckningen smärre skador och intrång. Hos vissa av sakägarna fanns mycket stor tveksamhet att skriva på avtalet med anledning av klausulen i punkt 4. Vid den tiden förelåg inte skadeutredningen men det var klart att samfälligheten i viss mån skulle komma att påverkas. Sakägarna gjorde gällande att det skulle bli omfattande skador på samfälligheten. Zachrison sade då till sakägarna att avtalet förutsätter att ersättning inte skall utgå för smärre skador och att de har rätt att yrka ersättning om det blir omfattande skador på samfälligheten. Under denna förutsättning skrev sakägarna på avtalet. Förutsättningen var alltså att vattendomstolen skulle få pröva ersättningsfrågan i den här delen vid sidan av avtalet.

Ingenjören vid A. Andersson Ingenjörbyrå Ingemar Johansson har vid huvudförhandlingen anfört: Det är riktigt att det rådde stor tveksamhet bland sakägarna om de skulle skriva på avtalet. Efter moget övervägande undertecknade sakägarna avtalet och Johansson är säker på att de gjorde det i förvisningen om att de samtidigt avstod från ersättning för dämningsskadorna på samfälligheten. Beträffande skadeområdets storlek behövde de inte sväva i tvivelsmål ty markskadekartorna var färdiga. Kommunens kostnader enligt avtalet uppgår till c:a 125 000 kr för ledningsdragning, inköp av materiel och kontantersättning.

Vattendomstolen finner ordalydelsen i avtalet ej klart ge vid handen om ifrågavarande skador omfattas av avtalet eller ej. Å ena sidan är det fråga om skada på sjöland tillhörande

Gransätra samf men å andra sidan torde skadorna knappast kunna betecknas som smärre, eftersom ersättningen ostridigt skall uppgå till 6 000 kr och då särskild ersättning till vissa fastigheter i Lindsbro, som nämnts under samma punkt i avtalet, skall utgå med så låga belopp som 240 och 780 kr. Det måste ligga närmast till hands att kommunen får bära ansvaret för denna oklarhet i avtalet. Vattendomstolen finner därför att ersättning med yrkat belopp bör utgå till samfälligheten.

HOLM - JÄRPEBO SOMMARSTUGEFÖRENING

Kommunen skall betala föreningen 500 kr för försumpnings-skada. Beloppet har upptagits under ERSÄTTNINGSLÄNGD vid Holm av 3:1.

Föreningen har i skrift 1975-08-18 yrkat ersättning med 5 000 kr och har vidare anfört: Föreningen nyttjar de områden för park, vägar och båtplats som i den 1965-01-14 av länsstyrelsen i Västmanlands län fastställda byggnadsplanen för sommarstugeområdet har lagts ut för allmänna ändamål. --- Föreningen har under årens lopp lagt ned ett stort arbete och omkring 10 000 kr på att iordningställa områdena vid stranden. Ett c:a 100 m² stort område vid stranden fylldes på med jordmassor, en brygga för 38 båtplatser byggdes och vägen mot stranden förlängdes, breddades och höjdes. Nära stranden anlades en fotbollsplan som ligger ungefär på samma nivå som de av föreningen åtgärdade områdena vid stranden. Genom höjningen av vattennivån i Tämnaaren blir föreningen tvungen att förstärka slänten ned mot vattenet för att skydda de bakomliggande utfyllda områdena. Vilka åtgärder som därutöver kan visa sig nödvändiga på bryggan, upptagningsrännan för båtar, vägen ned mot stranden och fotbollsplanen har föreningen ingen möjlighet att nu uttala sig om.

Därefter har föreningen i skrift 1976-07-30, med åberopande av en skiss (se akten s 1706), förklarat att den på skissen angivna marken i sin helhet måste betraktas som tomtmark och i andra hand yrkat att ersättning skall utgå för skadan på tomtmarken med rätt för föreningen att i övriga hänseenden framställa anspråk på ersättning enligt reglerna för oförutsedd skada. Yrkandena har vidhållits i skrift 1976-10-10.

I PM nr 7 av A. Andersson Ingenjörbyrå, som åberopats av kommunen, anføres: Anledning att värdera ifrågavarande områden som tomtmark föreligger ej. Skada på föreningens mark och anläggningar synes ej uppkomma. Möjligheten att utnyttja anläggningarna för bad och båt fart torde däremot väsentligt förbättras genom den sökta regleringen. Föreningens yrkande bestrids därför.

Vid huvudförhandlingen 16.11.1976 har civilingenjören Lars Ove Lingström som ingenjörbyråns representant bl a anført: Berörda markområden ligger i stort sett över inverkansgränsen. Det är inte fråga om tomtmark utan om grönområden som har ingått i byggnadsplan. Om marken likväl skulle anses vara tomtmark gäller att större delen av området ligger så högt att det inte skulle bli någon ersättning. Om båtplatsen, som är 400 m^2 , skulle anses vara tomtmark finner man att skadan på detta område skulle bli 8 %. Om man vidare skulle sätta ett så högt tomtvärde som 10 000 kr/ha skulle ersättningen för båtplatsen bli 32 kr.

Föreningen har genmält: Föreningen avser ej detta område om 400 m^2 utan ett $2\,500 \text{ m}^2$ stort område (betecknat Tv på skissen). Ej heller talar föreningen om fotbollsplanen utan om ett område därinvid som kallas väg- och parkmark, vilket är betydligt större. Det finns områden vid bryggan intill gräs-

ytorna som ligger ungefär på dämmningsgränsen. Dessa ingår i det med Tv betecknade området. Det är fråga om 2 000 m² som ligger under +36,00 m enbart vid bryggan. Sedan tillkommer två smärre områden utanför fotbollsplanen.

Ingenjören vid ingenjörbyrån Ingemar Johansson har anfört: De områden som åsyftas är i ingenjörbyråns utredning uppmätta som skogsmark. Inverkningsgränsen för skogsmark går vid +35,65 m. De nämnda områdena ligger över den gränsen.

Vattendomstolen finner att de med föreningens yrkande avsedda områdena är så belägna att skada av någon betydelse ej uppkommer genom dämningen. Viss del av områdena (del av fig 1 kartblad 21) har i skadeutredningen upptagits som skadad skogsmark och hänförs till Holm 3:1. Beträffande annan mindre del föreligger viss osäkerhet om höjdförhållandena. Till undvikande av onödiga utredningskostnader bör föreningen nu tilldömas ersättning med belopp som med rimlig säkerhet täcker den skada som kan uppkomma. Vattendomstolen anser ett belopp om 500 kr skäligt.

AVTAL OM MARKSKADA M M VID TÄMNAREN

Vattendomstolen fastställer följande i målet ingivna skriftliga avtal mellan kommunen, å ena sidan, och å andra sidan ägarna av nedan förtecknade fastigheter angående skada på mark m m.

<u>Avtalets beteckning Aktsida</u>	<u>Fastighet</u>	<u>Ägare</u>	<u>Ersättnings- belopp Kr</u>	<u>Anm</u>
M 1303	Nolmyra 2:3, 2:11, 2:13, 2:27, 2:28	Göte Anders- son	21 000	
N 1304	Nolmyra 2:8, 2:20, 2:22	Gösta Petters- son	16 000	
O 1305	Nolmyra 2:4, 2:9, 2:12, 2:14	Henning Lars- son	60 000	Förbehåll om ytter- ligare ers

<u>Avtalets beteckning Aktsida</u>	<u>Fastighet</u>	<u>Ägare</u>	<u>Ersätt- nings- belopp Kr</u>	<u>Anm</u>
P 1314	Annedal 1:1, 1:4, Blackmyren 13:1, 16:1 Finntorp 1:1 Fålbäcken 3:1 Månkarbo 14:1, 15:1, 19:1 Tierp 1:1 Yttrö 8:2	Tierps Söd- ra Härads- allmanning	110 000	Särsk best betr över- lednings- sträckan
Q 1315	Öndbo 1:2	Sture Edlund Kerstin Ed- lund	12 000	
T 1798	Annedal 1:5, 1:11	Helmer Pers- sons dödsbo	6 300	
U 1799	Annedal 1:7 Lockelsbo av 1:1 Lockelsbomaden 1:3 Nolmyra av 1:1 "Gråmyren" Nolmyra av 1:1 "Nol- myra" Nolmyra av 1:1 "Pers- bo" Ransta 1:1 Norra Ransta 1:1 Södra Ransta 1:1 Årsta 1:9	Stora Koppar- bergs Bergs- lags AB	95 000	Förbehåll för ytter- ligare ers
V 1800	Annedal 1:12 Stynsberg 9:1	Einar Spjut	9 500	
X 1801	Eskesta 13:7, 13:8, 13:9 Blackmyren 6:1, 7:1 Hallsta 3:1 Pålbo 1:1 Ullfors 9:6 Väster-Ensta 6:5 Ubblixbo 1:11 Yttrö 8:16 m fl	Stora Koppar- bergs Bergs- lags AB	94 000	
Y 1805	Kiplingeberg 3:1 Nolmyra 2:24, 2:31	Alice Gustafs- son	6 400	
Z 1806	Lockelsbomaden 1:1, 1:4	Rolf Johnsson	2 250	

<u>Avtalets beteckning Aktsida</u>	<u>Fastighet</u>	<u>Ägare</u>	<u>Ersätt- nings- belopp Kr</u>	<u>Anm</u>
Å 1807	Nolmyra 2:10	Birger Karls- son	11 000	
Ä 1808	Nolmyra 2:21, 2:23	Hilfrid Andreas Ann-Margreth Andreas	5 500	
Ö 1809	Torslunda 2:4 Väster-Ensta 6:6 Yvre 9:1, 51:1 Årsta 4:2	Anders Öster- holm	33 400	

- - - - -

Vidare fastställer vattendomstolen de avtal som träffats mellan kommunen och av agronomen Sven Zachrison företrädde sakägare och som framgår av följande av kommunen ingivna förteckning över muntliga avtal (akten s 1754-5). Enligt avtalen skall samtliga ej utbetalade ersättningar indexregleras enligt konsumentprisindex med januari 1976 som bas.

<u>Fastighet</u>	<u>Ägare</u>	<u>Ersättning</u>	<u>Anm.</u>
HARBO S:N			
Bogärde 1:9	Rune Andersson	6 300:-	
Holm 3:1	Anders Perssons dödsbo	10 800:-	
" 3:20	Ragnar Ejdepalm	200:-	
" 3:21	Torsten Östergren	370:-	
" 3:22	Elsie Funke	850:-	
" 3:23	Arne Ahlström	5 000:-	1)
Holm med Nappan 1:18	Daniel Larsson	4 550:-	2)
" " " 2:1	Erik Arvidsson	1 530:-	
Risänge 5:1	Sture och Harry Larsson	370:-	
ÖSTERVÅLA S:N			
Aspnäs 2:5, Öndbo 1:4	Erland Larsson	22 000:-	3)
" 2:9	Anders Sigfrid Andersson	130:-	

<u>Fastighet</u>	<u>Ägare</u>	<u>Ersättning</u>	<u>Anm</u>
Hemmingbo 8:1	Ivar Jansson	13 200:--	4)
Huggle 8:1	Nils E Venngren	60:--	
Lagbo 6:1	Nils Erik Boman	260:--	
Mångsbo 9:2	Edmund, Lars och Erik Andersson	3 800:--	5)
Åby 8:27	Karl Karlsson	800:--	
" 11:1	Harbo-Östervåla pastorat	760:--	
BÄLINGE S:N			
Ekeby 1:5, Hällen 1:1	August Einar Eriks- son	21 000:--	6)
BJÖRKLINGE S:N			
Nolmyra 2:16, 2:26	Olov Einar Ekström	4 450:--	
" 2:17	Jakob Henning Hof- vander	7 750:--	7)
" 2:19, 2:25	Kerstin Anna Eriksson	12 850:--	8)
TIERPS S:N			
Björnbo 2:1, Stynsberg 2:8	Sture Roland Holm- gren	4 250:--	
Degerbo 14:1	Erik Evert Eriks- son	1 050:--	
Blackmyren 10:1, 11:1, 12:1, 14:1, 15:1, Fånbo 2:1, Ullforsby 1:2	Lennart Björklund	47 200:--	9)
Iggelbo 10:1	Bernt Lövström	1 950:--	
Raklösen 10:1	Per Gustav Pet- tersson	270:--	
Stynsberg 2:18	Karl Einar Berg- gren	2 750:--	
" 4:1			
Yvre 59:1	Johan Viktor Öster- vall	7 050:--	
Yvre 55:1, 67:1, 68:1	Stig Eriksson	16 400:--	
Torslunda 2:6, Årsta 4:7	Johan Verner Hansson	12 750:--	

index. Beträffande andra avtal har kommunen i skrift 1977-01-27 förklarat att beloppet enligt avtalet med Tämnarens sänkningsföretag år 1946 får indexregleras med index för mars 1974 som bas och att avtalen M, N, P och Q får indexregleras med index för januari 1976 som bas.

Frågan om förhöjning av de avtalade beloppen regleras under rubriken BETALNING AV ERSÄTTNINGARNA.

ÖVRIGA SKADOR PÅ MARK M M VID TÄMNAREN

Kommunen skall betala de ersättningar för skada på mark m m vid Tämnaren som upptagits under ERSÄTTNINGSLÄNGD.

I den av kommunen åberopade skadeutredningen av A. Andersson Ingenjörskontor, PM nr 6, sägs bl a (akten s 1324 ff):

Värdering av skador å inägojord

Eftersom ansökan ingavs till domstolen i mars 1973 skall ersättningsberäkningen ske efter den lag som gällde före den 1 juli 1974 då ny lag tillkom.

De i värderingslängderna för de enskilda fastigheterna använda grundvärdena - värdet i fullt torrlagt skick - varierar för åker från max. 8000:- kr/ha och ned till 3000:- kr/ha i 1972/73 års prisnivå. De högsta värdena avser fastmarksjordar med god arrondering och de lägsta organogena jordar med dålig arrondering och dåligt läge i förhållande till brukningscentrum. De använda värdena har åsatts markerna utan hänsyn till olikheter i fastigheternas storlek och byggnadsbestånd. Justering härför se nedan. Ängsvärdena har på motsvarande sätt angivits till 3000:- resp. 2000:- kr/ha.

För att bestämma markernas nuvarande och blivande värde med hänsyn till torrlägningsdjup, varigenom också skadan bestämmas, har upprättats graderingskurvor som för marker som avvattnas direkt till Tämnaren återges i bilaga 1. Kurvorna före och efter dämning är likformiga utom i nedre registret där totalskada beräknats uppstå intill 45 cm över blivande MW för åker och 30 cm för äng. Med hänsyn till högvattnen

borde kurvan för blivande förhållanden ha legat 2 till 5 % lägre. Likformigheten är bl a betingad av att samma kurvor skall kunna användas även i tilloppen.

Kurvorna ger alltså vid olika höjdlägen på marken värdet i procent av grundvärdet före resp. efter regleringen.

Även för marker utefter sidodikena kan kurvorna användas men måste då förskjutas i höjddled i förhållande till varandra så att avståndet mellan medelvattenytorna blir det som i varje särskild punkt av dikena framgår av profilritningarna.

För Tämnrån vid Ubblixbo gäller att graderingskurvan för nuvarande förhållanden är lika med motsvarande i Tämnrån men förskjutes nedåt med 21 cm. För blivande förhållanden blir förskjutningen nedåt endast 16 cm medan totalskadegränsen bibehålles på +35,56. För olika punkter utefter Tämnrån kan interpolering ske mellan graderingskurvorna vid Annedal och Ubblixbo.

För att underlätta uträkningen av skadeprocenten har upprättats en hjälptabell, bilaga 2, som grundar sig på en kraftig förstoring av graderingskurvan, som dock ej bifogas här. Hur tabellen användes framgår av beskrivning å samma bilaga.

För varje ägofigur har i värderingslängderna för resp. fastighet i kolumnerna 6-9 angivits reducerad markhöjd, blivande MW, vattenståndshöjning och ägofigurshöjd över blivande MW. Av de två sistnämnda uppgifterna erhålles ur tabellen procentuella blivande värdet och skadan i % som införts i sina resp. kolumner 11 och 13.

Med hjälp härav och grundvärdet i kolumn 10 kan sedan skadan pr ägofigur uträknas. Därvid skall dock beaktas att då blivande värdet för åker vid Tämnrån nedgår till 22,5 % eller därunder, vilket inträffar 45 cm över blivande MW, skall ägofiguren räknas totalskadad, varför skadan blir lika med nuvärdet. För äng räknas totalskada till 30 cm över blivande MW. Totalskadegränsen är endast aktuell för marker invid Tämnrån och alltså inte utefter sidodikena där så låga marker inte förekommer. Ej heller vid Tämnrån förekommer så låga marker att totalskada är aktuell ens med den där, relativt sett, högre liggande totalskadegränsen.

För varje berörd bruksenhet med skada å inägor har upprättats ett fastighetsblad med tillhörande värderingslängd. Fastighetsbladet innehåller bl a uppgifter om fastigheternas storlek och i vissa fall byggnadsbestånd. Som förut nämnts

har de i värderingslängderna införda grundvärdena bestämts utan hänsyn till olikheter i dessa avseenden.

I nedanstående tabell redovisas den förhöjningsfaktor, k-värde, som använts för uträknande av skadans verkliga storlek i 1972/73 års prisnivå.

Fast.storlek		Ekonomibyggnad beskaffenhetsfaktor		
		$\leq 0,3$	$0,4-0,7$	$\geq 0,8$
> 30	ha	1,0	1,0	1,1
15-30	"	1,0	1,1	1,2
≤ 15	"	1,0	1,2	1,3

För en del fastigheter med små skador där byggnadsbeståndet inte undersökts har använts den mellersta kolumnen.

Förhöjning med hänsyn till markvärdestegring från 1972 till årsskiftet 1975/76, då denna utredning pågår, har beräknats till 33 %.

Den med hänsyn till dessa förhöjningsfaktorer uträknade ersättningen för skada å inägojord har redovisats å fastighetsbladen.

Jordbruksintrång

Förutom den direkta markskadan kan för ägarna uppkomma olägenheter eller intrång bestående dels av allmänt jordbruksintrång och dels av försvårad brukning.

Allmänt jordbruksintrång

Härmed avses sämre utnyttjande av arbetskraften, fördyrat underhåll av byggnadsbestånd t per ha åker samt sämre utnyttjande av maskiner m m.

Förlorad arbetsinkomst har beräknats efter ett marginellt värde av 910:- kr/ha och år vilket kapitaliseras enl. nedan.

Fastighet	≤ 20 ha	3940:-/ha	kap efter 5 % 5 år
"	≤ 30 "	1700:-/ha	" " " 2 "
"	20-30 "	glid. skala	

Fördyrat underhåll av byggnader. De marginella kostnaderna per ha och år har beräknats för fastighet = 20 ha till 60:- kr och för större till 50:-, vilket kapitaliseras enl. nedan.

Fastighet	≤ 20 ha	850:-/ha	kap efter 5 % 25 år
"	> 20 "	710:-/ha	" " " "

För sämre utnyttjande av inventarier har marginella värdet
beräknats till 320:- kr/ha och år, vilket kapitaliseras
enl. nedan.

Fastighet	≤ 20 ha	1630:-/ha	kap efter 5 % 6 år
"	> 20 "	1390:-/ha	" " " 5 "

Ovan angivna ersättningar för förlorad arbetsinkomst och sämre utnyttjande av inventarier har beräknats under förutsättning av lika stora årliga ersättningsbelopp. I verkligheten torde anpassningen ske successivt, varvid ersättningen kan anses täcka dubbla den angivna tiden.

Vid beräkning av intrånget har ovan angivna ersättningar multiplicerats med brukningsenhetens skada i reducerad åker, som utgöres av skadan på inägojord dividerad med brukningsenhetens genomsnittliga åkervärde. Ersättningen avser prisen vid årsskiftet 1975/76.

Det på ovan angivet sätt vid skada på hävdad åker beräknade jordbruksintrånget har reducerats till hälften, när det vid inventering framkommit särskilda skäl härför. Som exempel på sådana skäl kan anges att fastigheten ej är taxerad som jordbruk, att ekonomibyggnader eller inventarier saknas eller att speciella brukningsförhållanden föreligger.

På fastighetsbladen har ej delposterna i inträngsberäkningen redovisats för jordbruksfastigheter med små skador. Ej heller redovisas delposterna vid intrång på ofullständiga jordbruk.

Försvårad brukning

I de fall delar av åkerskiftet kommer att ligga lågt kan försvårad brukning uppkomma. Ersättning härför redovisas som en särskild post på fastighetsbladen. I vissa fall har svårbrukad åker nedräknats till äng, uppgifter härom framgår av de värderingslängder som bilagts fastighetsbladen.

Värdering av skador å tomtmark

Av regleringen påverkad tomtmark utgöres av skogs- eller ängsmark, som ej är nämnvärt uppodlad. Såväl permanent bebodda villor som fritidshus förekommer. Taxeringsvärdena på tomtmarken varierar från 1:- till 8:- kr/m². Vid värderingen har använts ett grundvärde i 1975/76 års prisen av 2:- till 9:- kr/m².

Begränsningskurvan för tomtmark ligger som tidigare nämnts 0,9 m över blivande MW. Graderingskurvan utvisas å bilaga 1 för tomter vid Tämnaren. Endast 9 st tomter ligger så att de

avvattnas till sidodiken. Reduktionen av skadeprocenten för dessa har beräknats i varje enskilt fall.

I övrigt hänvisas till fastighetsblad och värderingslängder.

Värdering av skador på skogsmark och växande skog

Inverkningskurvan för skogsmark har förlagts 0,5 m över blivande MW. Skogen inom denna zon utgöres nästan uteslutande av lövträd och under ca +35,20 m finnes ingen skog av värde.

Med i genomsnitt 25-årig skog och en bonitetsnedsättning med en hel bonitet på grund av dämningen erhålles vid en prisrelation av 1:0,6 och 60:- kr/m²sk (endast löv) en ersättning för skogsmark och växande skog av 1000:- kr/ha enligt 1950 års normer, tillväxtområde IV.

Ersättningen avses vara i prisläget 1975/76 med ett pris för 30-cm barrträd av 100:- kr/m²sk. I övrigt hänvisas till fastighetsbladen och värderingslängderna.

(Bilagorna är ej intagna i domen).

Kommunen har - till de sakägare med vilka avtal ej träffats - erbjudit ersättning enligt skadeutredningen jämte förhöjning av de i skadevärderingslängden angivna beloppen efter förändringen i konsumentprisindex från januari 1976 (konsumentprisindex = 367) till senast kända index vid tidpunkten för betalning av ersättningarna.

Erinringar mot det av kommunen åberopade förslaget har ej framställts.

Vattendomstolen har granskat förslaget och finner att de av kommunen erbjudna ersättningarna måste anses skäliga. Ersättningarna har därför upptagits under rubriken ERSÄTTNINGSLÄNGD. Bestämmelser om indexuppräkning finns under rubriken BETALNING AV ERSÄTTNINGARNA.

BÅTFART

Kommunen skall tillse att på Lindstadammen det spel som skall finnas för manövrering av bjälksättar är försett med erforderliga tillbehör för lyftning av båtar över dammen.

Den som vill med båt passera Lindstadammen då denna är stängd skall ha rätt att använda ovannämnda spel för att lyfta båten över dammen.

Om skada eller olägenhet uppkommer genom försvårad båt-fart skall frågan behandlas enligt reglerna för oförut-sedd skada.

I A. Andersson Ingenjörbyrås PM nr 6 sägs (akten s 1331):

Båtfart i sjön Tämnaren och i åarna förekommer praktiskt taget endast i samband med fiske, som utövas av delägarna i Tämnarens resp. Harboåns fiskevårdsföreningar. Därtill kommer att sportfiske bedrivs i såväl Tämnaren som Harboån av personer som löser fiskekort hos respektive förening.

Den sökta regleringen förväntas icke få någon menlig inverkan på den båtfart som utövas av delägarna i respektive förening. Flertalet sportfiskare, som löser kort för fiske i Harboån, har sina båtar förtöjda vid bron i allmänna vägen mot Björklinge ca 2 km uppströms den i Harboåns mynning planerade dammen vid Lindsta. Det kan tänkas att några av dessa båtägare även löser fiskekort i Tämnaren och därför vill med båt taga sig ut i sjön. För sådana båtfarare kommer Lindstadammen att utgöra hinder under vissa delar av året. De båtfarande får emellertid möjlighet att lyfta båtarna över dammen med hjälp av det spel för manövrering av bjälksättar, som försett med erforderliga tillbehör kommer att finnas monterat på dammen.

Ersättningsgill skada på båtfart bedömes icke uppkomma genom den sökta regleringen.

Agronomen Sven Zachrison har för de av honom företrädde sakägarna i skrift 1976-07-15 anfört: Även om det blir tekniskt möjligt att lyfta båtar över dammen medför detta ett merarbete och dammen utgör sålunda ett intrång i båtfartshänseende. - Ägaren av Järpebo 1:14 äger mark såväl uppströms som nedströms dammen. Intrånget i båtfarten beträffande denna fastighet synes lämpligen bära upptagas tillsammans med slutprövning av övriga intrång inom fastigheten.

Vattendomstolen anser - liksom Zachrison - att frågan om ersättning till ägaren av Järpebo 1:14 bör tas upp i samband med den slutliga prövningen av frågan om ersättning för fastigheten. Kan överenskommelse ej träffas får frågan genom anmälan hänskjutas till vattendomstolens prövning.

Om i övrigt olägenhet uppkommer genom försvårad båtfart, bör frågan behandlas enligt reglerna för oförutsedd skada.

FISKE

Frågan om företagets inverkan på fisket uppskjuts under en provotid intill utgången av år 1982.

Vattendomstolen förordnar enligt 11 kap 45 § vattenlagen fiskeriintendenten i mellersta distriktet att som sakkunnig utreda företagets inverkan på fisket i Tämnaånens vattensystem.

Vattendomstolen förordnar vidare enligt 11 kap 45 § vattenlagen fiskeriintendenten i övre södra distriktet att som sakkunnig utreda företagets inverkan på fisket i Fyrisåns vattensystem.

Utlåtande av de sakkunniga bör inges till vattendomstolen före utgången av år 1982.

De sakkunniga har att samråda med kommunen om de avser att göra sådan utredning beträffande fisket, som kan medföra kostnader av någon betydelse. Kan enighet om sådan utredning ej nås, får frågan om utredningen skall komma till stånd genom anmälan hänskjutas till vattendomstolens prövning.

Dåvarande fiskeriintendenten i mellersta distriktet Carl Puke har i yttrande 10.12.1973 - med hänvisning till ett av honom 19.4.1972 avgivet preliminärt yttrande - bl a anfört: De invallningar m m som måste vidtas enligt ansökan för att skydda marker kring sjön kan komma att negativt inverka på fisket, bl a blir lekplatser och vandringsvägar avstängda. Undersökning härav och av effekten på fisket av de förändrade vattenstånden i Tämnaaren, Harboån, Tämnaån m fl vattendrag är erforderlig. Puke föreslår därför en femårig provotid för undersökning av fisket sedan väl företaget tagits i drift. För att få basvärden är det erforderligt att dessförinnan bestämning av nuvarande tillgång på fisk sker.

Förordnande för Puke som sakkunnig har därefter meddelats 11.12.1973.

Kommunen har anfört: Med hänsyn till den positiva effekten av omregleringen av Tämnaaren ifrågasätter kommunen behovet av den föreslagna femåriga provotiden med avseende på fisket. Frågor om inverkan på fiske synes enligt kommunens bedömning kunna avgöras i den ordning som gäller för oförutsedd skada.

Harboåns fiskevårdsförening har därefter i skrift 25.3.1976 fordrat ersättning för skada på fiske samt har bl a anfört:

Varje år fiskas i ån med ryssjor - från våren till försommaren - av de 30-tal markägare som bor invid ån. Dessutom fiskar under året fr o m den 1 maj t o m den 31 oktober på sträckan Vibybron - Lindsta c:a 300 fritidsfiskare. Den fisk som erhålls är gädda, gös, lake, abborre, id, braxen, sutare m m samt småfisk. Den yrkesfiskare som fiskar i ån beräknas ta upp c:a 100 kg gädda per år. Signalkräfta är inplanterad i ån 1970 och föreningen räknar med ny inplantering.

Agronomen Sven Zachrison har i skrift 1976-07-15 bl a anfört: De av Zachrisons huvudmän som är fiskerättsägare i Harboån gör gällande att dammen över Harboån medför skador på fisket inom området samt därutöver också betydande intrång vid fiskets utövande. De medger att ersättning för dessa intrång må utbetalas till Harboåns fiskevårdsförening på villkor att ersättningsbeloppet disponeras för fiskevårdande åtgärder inom området i Harboån.

I skrift 1976-09-10 har Zachrison tillagt: Helt uppenbart måste skador ha uppkommit och uppkommer alltfört under byggnadstiden. Dessutom måste dammen också medföra ett permanent intrång.

Kommunen har därefter åberopat ett av fiskerikonsulenten vid lantbruksnämnden i Västmanlands län Bert Ove Andersson 1976-08-23 avgivet yttrande, vari anföras:

Förvaltning

Fisket i ån på sträckan mellan dammen vid Viby och utflödet i Sörsjön förvaltas av Harboåns fiskevårdsförening, som är en ideell sammanslutning bland flertalet av fiskerättsägarna. Fiskerättsförhållandena är, enligt vad lantbruksnämnden känner till, inte helt utredda inom det berörda området.

Fiskebestånd m m

I Harboån förekommer ordinära bestånd av gädda och abborre, vilka är föremål för fiske i mera betydande omfattning. Därutöver finns gös, lake och diverse vitfiskarter. Flodkräftan drabbades av kräftpest senast 1961 och 1970 utplanterades 200 st signalkräfter på försök. Endast en sådan kräfta har återfångats vid provfiske sedan utsättningen.

Fisket i Harboån är delvis beroende av fiskutbyte med Sör-sjön. Det är främst gädda och abborre som vandrar upp från sjön under lektiden, som normalt inträffar från islossningen fram till början av maj. Under hösten sker viss återvandring av 1-somrigt yngel.

Fiske

Yrkesfiske i egentlig mening förekommer inte i Harboån. Husbehovsfiske bedrivs av uppskattningsvis 30 fiskerättsägare. Deras fångstmängd är okänd. Fiskerätt upplåtes till allmänheten genom försäljning av fiskekort. 1973 uppgick kortförsäljningen till 44 st dagkort och 37 årskort.

Kommunen har vidare anfört: Mot bakgrund av yttrandet och i betraktande av att Lindstadammen vanligen hålls öppen under tider då fiskvandring kan förekomma, torde dammen ej medföra någon inverkan av betydelse med avseende på fisket. Fiskeskada under byggnadstiden kan ej förutses eftersom Harboån leds i särskild fåra förbi arbetsplatsen. Kommunen bestrider därför framställda ersättningsyrkanden. Kommunen föreslår att frågor om eventuell inverkan på fisket i Harboån avgörs i den ordning som gäller för oförutsedd skada.

I skrift 1976-11-02 har Zachrison som ombud för fiskevårdsföreningen vidhållit att såväl skador genom byggnadsarbetena som permanenta skador uppkommer samt har yrkat ersättning med 1 500 kr per år fr o m 1976, varvid i första hand yrkats kapitalisering efter 4 procent och i andra hand att ersättning nu bestämmes för en 10-årsperiod och att skador efter denna period får behandlas enligt reglerna om oförutsedda skador.

VA 16/73

Vid huvudförhandlingen 16.11.1976 har parterna vidhållit sina ståndpunkter.

Kommunen har tillagt: Kommunen kan inte vitsorda något belopp som skälig ersättning i och för sig, eftersom kommunen inte kan förutse någon skada. Om vattendomstolen skulle utdöma ersättning bör den kapitaliseras efter 5 %. Någon omprövning av ersättningen efter 10 år bör inte föreskrivas. Kommunen ifrågasätter om ersättning kan utdömas till fiskevårdsföreningen.

Zachrison har tillagt: Någon fiskerättsutredning föreligger inte i målet men Zachrison torde företräda flertalet fiskerättsägare. Fiskets omfattning och de skador som åstadkommes genom kommunens åtgärder har inte i detalj utretts. Det borde åligga kommunen att göra dessa utredningar, vilka emellertid sannolikt skulle kosta betydligt mera än den ersättning som yrkas. För kommunen måste det alltså vara ett fördelaktigt sätt att reglera skadan genom att betala begärd ersättning.

- - - - -

Beträffande inverkan av företaget på fisket i Fyrisåns vattensystem har fiskeriintendenten i övre södra distriktet T Ros i yttrande 1974-05-20 bl a anfört:

Företagets inverkan på fisket i Fyrisåsystemet synes bli relativt liten. Den viktigaste frågan därvidlag rör risken för spridning av kräftpest från Tämnaren till Tassbäcken - Vendelån.

Tämnaren anses fortfarande hysa kräftpestsmitta. Enligt uppgifter från fiskerikonsulent Ivarsson vid lantbruksnämnden i Uppsala har det fordom goda kräftbeståndet i Tassbäcken avhärjats av kräftpest, troligen år 1950. Ett glest bestånd torde vid det här laget ha utvecklats. Återutsättning av flodkräfta har därtill varit planerad.

Även i Vendelån har kräftpesten härjat. Där har emellertid kräftbeståndet delvis restaurerats. Inom det här omedelbart berörda området av Vendelån finnes numera kräftbestånd, sedan betydande inplanteringar gjorts. Sålunda har på sträckan Tassbäckens utlopp - Järsta kvarn utsatts minst 200 tjog flodkräfta. Sannolikt har detta bestånd kunnat besätta även Tassbäckens nedre delar.

Den ökade vattenföringen i Tassbäcken bedömes vara positiv ur fiskesynpunkt. Vattenkvaliteten i bäcken ändras emellertid radikalt. För närvarande synes vattnet i bäckens övre delar ha källvattenkaraktär. Där finnes nu ett självreproducerande bestånd av amerikansk bäckröding. Denna art, som stundom även kallas källax, leker gärna i bäckarnas källområden. Leken sker på hösten varefter rommen kläcks påföljande vår. Då överledning från Tämnaån även kan komma ifråga under vinterhalvåret och den lagda rommen är känslig för ändringar i såväl vattenkvalitet som vattenföring, är det ovisst om bäckrödningens reproduktion kan bestå, när det eutrofa vattnet leds in.

I Björklingeån minskar vattenföringen nedströms om Rosta under avledningsperioder jämfört med nuvarande förhållanden. Enligt förslaget skall vattenföringen då kunna gå ned till normal lågvattenföring. Betingelserna för fisket torde härigenom något försämrast.

Såvitt Ros kan finna kommer vattenföringen i Fyrisån icke att påverkas av företaget. Ån är redan så övergödd att mer-skadan genom tillförsel av eutroft vatten kan försummas.

Sammanfattningsvis förefinnes det ur allmän fiskerisynpunkt icke anledning att motsätta sig företagets tillåtlighet. Dock föreligger det enligt ovan risk för vissa smärre fiskeskador genom företaget beträffande kräftfiske, bäckrödning-fiske samt fiske i Björklingeån. I vart fall de två förstnämnda skadorna bör kunna kompenseras genom utsättning av signalkräfta. Det synes ändamålsenligt att fiskeriintendenten förordnas jämlikt 11 kap 45 § vattenlagen att följa företagets inverkan på fisket och att sökanden åläggas bekosta de kompensationsåtgärder i form av bl a insättning av signalkräfta denne därvid kan finna erforderliga. Vid tvist om den eventuella kompositionens omfattning må frågan kunna hänskjutas till vattendomstolen för avgörande.

Kommunen har bestritt att fiskeriintendenten förordnas som sakkunnig enligt 11 kap 45 § vattenlagen.

Vattendomstolen finner att tillräcklig utredning för att avgöra om skada på fisket uppkommer till följd av företaget ej föreligger i målet.

Höjningen av Tämnarens vattenyta torde kunna medföra förbättringar för fisket i sjön. Inverkan genom förändrade vattenstånd i Fyrisåns vattensystem på grund av överledningen av vatten torde ej heller kunna medföra någon försämring för fisket.

Som fiskeriintendenterna och Harboåns fiskevårdsförening framhållit kan dock i vissa avseenden och på begränsade områden försämrade förhållanden för fisket tänkas uppkomma.

Eftersom Puke redan förordnats som sakkunnig ehuru utlåtande ännu ej avgetts och då Ros begärt sådant förordnande, finner vattendomstolen erforderligt att avvakta utlåtanden beträffande företagets inverkan i de avseenden Puke och Ros angett. Pukes förordnande bör emellertid, sedan han lämnat befattningen, ersättas med ett förordnande för fiskeriintendenten i mellersta distriktet. Vidare bör förordnande meddelas på sätt Ros begärt.

Frågan om företagets inverkan bör därför uppskjutas under en provotid, som bör vara av ungefär den längd Puke föreslagit eller t o m år 1982.

Då skadorna på fisket av företaget måste antas bli förhållandevis små bör fiskeriintendenternas utredningar göras så begränsade som möjligt. Med hänsyn till att kommunen skall bekosta utredningarna bör arbete av någon betydelse för dem ej få sättas i gång utan att enighet uppnåtts mellan vederbörande fiskeriintendent och kommunen om utredningens omfattning och kostnaderna därför.

Vattendomstolen utgår från att eventuell menlig inverkan kan motverkas genom fiskebefrämjande åtgärder som föreslås av de sakkunniga. Vid sådant förhållande bör frågan om ersättning till Harboåns fiskevårdsförening ej behandlas nu utan först efter provotidens utgång.

VATTENKRAFT

Vattendomstolen fastställer följande mellan kommunen och Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag den 1 och den 3 december 1976 träffade avtal:

Uppsala kommun ansöker hos Stockholms Tingsrätt, Vattendomstolen, om tillstånd bl a att överleda vatten från Tämnarån till Fyrisån till en mängd av högst $1,0 \text{ m}^3/\text{s}$, räknat som medeltal för dygn (mål VA 16/73). Denna vattenbortledning kommer att medföra minskad energiproduktion vid Husbyborgs kraftverk på fastigheten Husbyborg 1:2 och Strömsbergs kraftverk på fastigheten Strömsberg 1:1 i Tierps kommun. Med anledning härav har mellan kommunen och Stora Kopparbergs Bergslags AB såsom ägare av nämnda kraftverk i Tämnarån träffats följande avtal.

§ 1

Kommunen erlägger engångsersättning till bolaget för minskad energiproduktion vid nämnda kraftstationer till följd av vattenbortledningen med ett belopp av tvåhundra tusen (200 000:-) kronor.

Ersättningen skall i den ordning vattendomstolen föreskriver erläggas innan kommunens dämning av Tämnanen upptages, dock senast 1977-05-01.

§ 2

Vid beräkningen av engångsersättningen har förutsatts att den bortledda vattenmängden uppgår till 3 milj m^3 per år. Skulle det inom 10 år härefter, räknat från avtalets undertecknande av båda parter, visa sig att vattenbortledningen i genomsnitt under tioårsperioden överstigit $3 \text{ milj m}^3/\text{år}$ skall engångsersättningen till bolaget ökas i motsvarande mån. Sådan tilläggsersättning, vilken utbetalas snarast möjligt, skall indexregleras enligt konsumentprisindex med indextalet vid avtalets undertecknande som bas. (Om bortledningen i genomsnitt varit $3,2 \text{ milj m}^3/\text{år}$ och omräkningsfaktorn för index är n , skall sålunda tilläggsersättningen vara $200\,000 \cdot \frac{0,2}{3,0} \cdot n$ kronor). I övrigt skall någon omprövning av i § 1 angiven ersättning ej ske.

§ 3

Under ovannämnda 10-årsperiod skall kommunen senast den 1.3 varje år till bolaget lämna skriftlig uppgift om den vattenmängd, som kommunen bortlett från Tämnrån under nästföregående år. Därest bolaget inte inom en månad därefter skriftligen hos kommunens gatukontor framställt anmärkning mot uppgiften, skall bolaget anses ha godtagit densamma.

Ersättningsbeloppet har upptagits under ERSÄTTNINGSLÄNGD.

ERSÄTTNINGSLÄNGD

Vattendomstolen fastställer följande ersättningslängd:

<u>Fastigheter, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Annedal 1:1, 1:4 Blackmyren 13:1, 16:1 Finntorp 1:1 Fålbäcken 3:1 Månkarbo 14:1, 15:1, 19:1 Tierp 1:1 Yttrö 8:2		
Tierps Södra Häradsall- männing		
Enl avtal	110 000	Nedsättn
Annedal 1:3 Johan Efraim Mattsson och Klara Augusta Mattsson		
Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	1 820	
Annedal 1:5, 1:11 Helmer Perssons dödsbo		
Enl avtal	6 300	Nedsättn
Annedal 1:7 Lockelsbo av 1:1 Lockelsbomaden 1:3 Nolmyra 1:1 Nolmyra av 1:1 "Gråmyren" Nolmyra av 1:1 "Nolmyra" Nolmyra av 1:1 "Persbo" Ransta 1:1 Norra Ransta 1:1 Södra Ransta 1:1 Årsta 1:9 Stora Kopparbergs Bergslags AB		
Enl avtal	95 000	Nedsättn
Annedal 1:10 Martin Rune Lundborg		
Skada på mark	1 400	

VA 16/73

<u>Fastigheter, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Annedal 1:12 Stynsberg 9:1 Einar Spjut Enl avtal	9 500	Nedsättn
Annedal 1:15 Sten Forsberg Skada på mark	3 940	
Annedal 1:16 Stig Haraldsson Skada på mark	2 790	
Aspnäs 1:41 Östervåla församling Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	130	
Aspnäs 2:5 Öndbo 1:4 Erland Larsson Enl avtal	22 000	Nedsättn
Aspnäs 2:9 Anders Sigfrid Andersson Enl avtal	130	
Bogärde 1:9 Rune Andersson Enl avtal	6 300	Nedsättn
Degerbo 14:1 Erik Evert Eriksson Enl avtal	1 050	

<u>Fastigheter, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Ekeby 1:5		
Hällen 1:1		
August Einar Eriksson		
Enl avtal	21 000	Nedsättn
Ekeby 1:6		
Nils Bertil Pettersson		
Skada på mark, jordbruks- intrång, försvårad brukning, dikesunderhåll	3 930	Nedsättn
Skada på skogsmark	1 570	Nedsättn
Eskesta 13:2		
Länsmanstegen 1:1		
Johan Oskar Westin		
Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	3 920	
Eskesta 13:3		
Lantbruksnämnden		
Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	1 830	
Eskesta 13:6		
Sven Edvin Eriksson		
Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	2 310	
Eskesta 13:7, 13:8, 13:9		
Blackmyren 6:1, 7:1		
Hallsta 3:1		
Pålbo 1:1		
Ullfors 9:6		
Väster-Ensta 6:5		
Ubblixbo 1:11		
Yttrö 8:16 m fl		
Stora Kopparbergs Bergslags AB		
Enl avtal	94 000	Nedsättn

<u>Fastigheter, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Fansta m fl Uppsala universitet och Skytteanska professuren Skada på mark	590	
Fågelsta 11:2 Jöns Larsson Enl avtal	360	
Fånbo 2:1 Blackmyren 10:1, 11:1, 12:1, 14:1, 15:1 Ullforsby 1:2 Lennart Gustav Björklund Enl avtal	47 200	Nedsättn
Gransätra samf Gransätra byamän Skada på mark	6 000	
Gundbo 1:2 Ingvar Olsson Skada på mark	420	
Hemmingsbo 8:1 Ivar Jansson Enl avtal	13 200	Nedsättn
Hemmingsbo 9:1 Karl Åke Carlsson Skada på mark	760	

<u>Fastigheter, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Hocksbo av 1:2 Uppsala universitet Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	420	
Holm 3:1 Anders Persssons dödsbo Enl avtal	10 800	Nedsättn
Holm av 3:1 Holm-Järpebo sommarstuge- förening Skada på mark	500	
Holm 3:20 Ragnar Ejdepalm Enl avtal	200	
Holm 3:21 Torsten Östergren Enl avtal	370	
Holm 3:22 Elsie Funke Enl avtal	850	
Holm med Nappan 1:18 Daniel Larsson Enl avtal	4 550	
Holm med Nappan 2:1 Erik Arvidsson Enl avtal	1 530	

VA 16/73

<u>Fastigheter, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Huggle 3:5 Arne Andreasson Enl avtal	1 050	
Huggle 3:7 Per Sven Vallentin Pettersson Skada på mark	70	
Huggle 8:1 Nils Evert Venngren Enl avtal	60	
Husbyborg 1:2 Strömsberg 1:1 Stora Kopparbergs Bergslags AB Enl avtal	200 000	Nedsättn
Hällén S:1 Skytteanska stiftelsen Skada på mark	11 510	Nedsättn
Iggelbo 2:30 Tierps kommun Skada på mark	350	
Iggelbo 10:1 Bernt Lövström Enl avtal	1 950	
Järpebo 1:15 Lars Evald Blomgren Skada på mark	530	

<u>Fastigheter, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Järpebo 1:16 Uno Emanuel Samuelsson Skada på mark	830	
Järpebo 2:1 Harbo SMU Skada på mark	2 940	
Kiplingeberg 3:1 Nolmyra 2:24, 2:31 Alice Gustafsson Enl avtal	6 400	Nedsättn
Klockarfjällen 1:1 Tierps församling Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	2 370	
Lagbo 6:1 Nils Erik Boman Enl avtal	260	
Lindsbro 1:18 Lennart Jansson Enl avtal	3 220	
Lindsbro 1:20 Lennart Jansson Enl avtal	780	
Lindsbro 1:21 Bertil Gustavsson Enl avtal	1 920	

VA 16/73

<u>Fastigheter, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Lindsbro 1:23 Sivert Lindberg Enl avtal	240	
Lindsbro 1:24 Gösta Eriksson Enl avtal	1 080	
Lindsbro 1:59 Gösta Eriksson Enl avtal	1 030	
Lindsbro 1:60 Helfrid Lundström Skada på mark	820	
Lindsbro 1:61 Nils Göte Ericsson Skada på mark	1 880	
Lindsbro 4:1 Rolf Alvar Ärnström Skada på mark	2 940	
Lindsbro 5:2 Christer Sjöberg Skada på mark	990	
Lockelsbomaden 1:1 och 1:4 Rolf Johnsson Enl avtal	2 250	

<u>Fastighet, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Lockelsbomaden 1:5 Claes-Göran Pettersson Skada på mark	530	
Lockelsbomaden 1:10 Britt Irene Lindman Skada på mark	100	
Lockelsbomaden 1:14 Patrik Amandus Jonsson Skada på mark	50	
Lockelsbomaden 1:15 Karl Gösta Jörgen Zeijlon Skada på mark	50	
Lockelsbomaden 1:19 Gert Mauritz Nilsson Skada på mark	60	
Morotstäppan 1:5 m fl Axel Mauritz Hansson m fl Skada på mark	430	
Mångsbo 9:2 Edmund, Lars och Erik Andersson Enl avtal	3 800	
Månkarbo 13:1 Georg Gunnar Bergström Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	1 660	

VA 16/73

<u>Fastighet, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Månkarbo 17:1 Knut Anton Norén Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	2 720	
Nolmyra 2:2 och 2:7 Axel Ekströms dödsbo Skada på mark och dikesunderhåll	5 750	Nedsättn
Skada på skogsmark	2 840	Nedsättn
Nolmyra 2:3, 2:11, 2:13, 2:27, 2:28 Göte Andersson Enl avtal	21 000	Nedsättn
Nolmyra 2:4, 2:9, 2:12, 2:14 Henning Larsson Enl avtal	60 000	Nedsättn
Nolmyra 2:8, 2:20, 2:22 Gösta Pettersson Enl avtal	16 000	Nedsättn
Nolmyra 2:10 Birger Karlsson Enl avtal	11 000	Nedsättn
Nolmyra 2:16 och 2:26 Olov Einar Ekström Enl avtal	4 450	

<u>Fastighet, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Nolmyra 2:17 Jakob Henning Hofvander Enl avtal	7 750	Nedsättn
Nolmyra 2:19 och 2:25 Kerstin Anna Lena Eriksson Enl avtal	12 850	Nedsättn
Nolmyra 2:21 och 2:23 H Andreas och Ann-Margreth Andreas Enl avtal	5 500	Nedsättn
Nolmyra 2:32 Mats Erik Bröms Skada på mark	130	
Nolmyra 2:35 Lars Folke Larsson Skada på mark	700	
Nolmyra 2:36 Axel Holger Larsson Skada på mark	450	
Raklösen 8:1 Stynsberg 8:1 John Olof Hellgren Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	3 400	
Raklösen 10:1 Per Gustav Pettersson Enl avtal	270	

VA 16/73

<u>Fastighet, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Ravalsbo 1:1 Anna E M Johansson Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	1 840	
Risänge 5:1 Sture och Harry Larsson Enl avtal	370	
Stynsberg 2:8 Björnbo 2:1 Sture Roland Holmgren Enl avtal	4 250	
Stynsberg 2:18 Karl Einar Berggren Enl avtal	2 750	
Torslunda 2:4 Väster-Ensta 6:6 Yvre 9:1, 51:1 Årsta 4:2 Anders Österholm Enl avtal	33 400	Nedsättn
Torslunda 2:5 Vera Ingeborg Maria Edin Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	1 950	
Torslunda 2:6 Årsta 4:7 Johan Verner Hansson Enl avtal	12 750	Nedsättn

VA 16/73

<u>Fastighet, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Torslunda 4:1 Väster-Ensta 9:1 Carl Erik Dahlberg Enl avtal	36 150	Nedsättn
Ubblixbo 5:1 Sven Tore Johansson Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	3 880	
Ubblixbomaden 1:2 Årsta 4:5 John Lennart Gösta Eriksson Kerstin Margareta Walström Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	950	
Väderholmen 2:1 Johan Lindman Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll Skada på skogsmark	2 730 580	
Väderholmen 2:2 Helge Fröjd Skada på mark	760	
Yvre 55:1, 67:1, 68:1 Stig Ingvar Eriksson Enl avtal	16 400	Nedsättn
Yvre 59:1 Stynsberg 4:1 John Viktor Östervall Enl avtal	7 050	Nedsättn

<u>Fastighet, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Åby 1:2 och 2:3 Gustav Olssons dödsbo Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	390	
Skada på skogsmark	230	
Åby 3:9 Per Sven Vallentin Pettersson Skada på mark	110	
Åby 3:27 Per Sven Vallentin Pettersson Skada på mark	120	
Åby 5:8 Heby kommun Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	870	
Åby 6:1 Aina Solveig Olsson Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	390	
Åby 8:24 Heby kommun Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	2 430	
Åby 8:27 Karl Fredrik Karlsson Enl avtal	800	

<u>Fastighet, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Åby 11:1 Harbo-Östervåla pastorat Enl avtal	760	
Åby 13:2 Olof Andreas Andersson Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	1 390	
Åby 14:3 Nils Fredriksson Enl avtal	1 850	
Åby 14:4 Sven Olof Nordin Skada på mark	50	
Åby 19:1 Åby Landbroudden 4:1 Johannes Temdal Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	1 180	
Åmyra 1:1 Norunda häradsallmänning Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	2 260	
Årsta 4:6 Karl Lennart Malmström Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	1 020	

VA 16/73

<u>Fastighet, ägare</u>	<u>Ersättning Kr</u>	<u>Anm</u>
Åskarby 3:1 och 4:2 Erik Elon Blom Skada på mark, jordbruks- intrång, dikesunderhåll	11 720	Nedsättn
Åskarby 129:1 Anna Erika Lindgrens dödsbo Enl avtal	2 850	
Öndbo 1:2 Sture Edlund och Kerstin Edlund Enl avtal	12 000	Nedsättn
Öndbo 1:5 Östervåla Missionsför- samling Skada på mark	910	
Tämnarens sänkningsföretag år 1946 som ägare av dam- men vid Ubblixbo Enl avtal	65 000	

Fastigheternas ägare har upptagits enligt de uppgifter kom-
munen lämnat i målet. Någon prövning av frågan vem som är
behörig att uppbära ersättningarna har inte skett.

VA 16/73.

BETALNING AV ERSÄTTNINGARNA

De i ersättningslängden upptagna beloppen skall - i förekommande fall efter förhöjning på grund av penningvärdets fall - betalas av kommunen senast innan dämningen av Täm-naren tas upp.

Beträffande förhöjning av ersättningsbeloppen skall följande gälla:

1. Om ersättningsbeloppet fastställts genom avtal och i avtalet bestämts hur förhöjning skall göras, skall denna bestämmelse lända till efterrättelse.

2. Det enligt avtal 1 och 2.12.1976 mellan kommunen och Stora Kopparbergs Bergslags AB utgående ersättningsbeloppet 200 000 kr skall ej förhöjas.

3. Det enligt avtal 14 och 20.3.1974 mellan kommunen och Tämnares sänkningsföretag år 1946 utgående beloppet 65 000 kr skall förhöjas med indextalet för mars 1974 som bas.

4. Finns i övriga av vattendomstolen fastställda avtal ej indexbestämmelse skall förhöjning ske med indextalet för januari 1976 som bas.

5. Belopp som utdömts av vattendomstolen - utan att avtal träffats mellan parterna - skall förhöjas med indextalet för januari 1976 som bas.

Indexuppräknningen av beloppen skall göras med konsumentprisindex för angiven månad som bas och med den förhöjning som senast kända indextal vid tidpunkten för ersättningarnas betalning leder till.

- - - - -

Om fastighet eller del av fastighet, som upplåtits med nyttjanderätt, lider skada eller intrång genom företaget, skall nyttjanderättshavaren vara berättigad att - om ej annat överenskommits - för varje år av nyttjanderättstiden som återstår då ersättningen skall betalas, tillgodojuta gottgörelse med fem procent av den ersättning, som enligt ersättningslängden skall utgå för skada på den upplåtna marken samt för jordbruksintrång på och försvårad brukning av samma mark. Härvid skall iakttas att engångsvärdet av gottgörelsen skall beräknas på sätt anges i de vid lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt fogade tabellerna II och III, dock skall avrundning som i tabellerna sägs ej ske. Den nyttjanderättshavaren sålunda tillkommande gottgörelsen skall avräknas på det belopp som skall utgå till fastighetsägaren.

Motsvarande ersättning skall - om ej annat överenskommits - utgå till nyttjanderättshavare, om sådan finns, på Ekeby 1:5 och Hällen 1:1 samt på Nolmyra 2:17.

De ersättningsbelopp, vid vilka i anmärkningskolumnen till ersättningslängden "nedsättn" angetts, skall betalas genom att beloppet - efter uppräknings enligt föreskrifterna ovan och i förekommande fall minskade med den gottgörelse som skall utgå till nyttjanderättshavare - nedsätts hos länsstyrelsen i det län där fastigheten (-erna) ligger, dock skall nedsättning ej ske om fastigheten (-erna) ej svarar för beviljad eller sökt inteckning och ej heller om sådant medgivande till utbetalning erhållits som sägs i 9 kap 12 § vattenlagen. Vid nedsättning har kommunen att iakttä bestämmelserna i 9 kap 16 § vattenlagen.

I övriga fall skall betalning ske till fastighetens ägare,

vederbörande nyttjanderättshavare eller den rättighets-
havare som eljest avses med beslutet.

Eftersom i målet ej förebragts utredning om de ersättningar som skall utgå till arrendatorer, har vattendomstolen meddelat generella föreskrifter härom. Uppllysning finns ej heller om vilken mark som är utarrenderad och om arrendetiden. För utbetalningen måste kommunen följaktligen skaffa sig uppllysning därom och i den mån arrendet ej omfattar hel fastighet kan kommunen av värderingslängderna i skadeutredningen (akten s 1335 ff) få fram på vilket ersättningsbelopp gottgörelsen till arrendatorn skall beräknas.

I de mellan kommunen och ägare av fastigheter som skadas av företaget ingånga skriftliga avtalen om ersättning för uppkomna skador har, om i värderingslängden angetts att arrendator finns, stadgats att fastighetsägaren svarar för ev ersättningar till arrendatorer och övriga sakägare på fastigheterna. De mellan kommunen och sakägare företrädde av agronomen Sven Zachrison träffade muntliga avtalen (akten s 1754-5) innehåller ej - såvitt upplysts i målet - motsvarande föreskrift. Av värderingslängderna framgår att inägorna på Ekeby 1:5 och Hällen 1:1 (akten s 1406) och på Nolmyra 2:17 (akten s 1458) är utarrenderade. Om ej annat överenskommits bör ersättning enligt motsvarande regler utgå till dessa arrendatorer.

Av gällande bestämmelser i 9 kap vattenlagen framgår att nedsättning även skall ske för det fall att tvist råder om bättre rätt till ersättningen.

AVSKRIVEN FRÅGA

Vattendomstolen avskriver ett av agronomen Sven Zachrison för Karl Gunnar Berggren som arrendator på Stynsberg 9:1 samt Annedal 1:5 och 1:11 framställt yrkande om ersättning för intrång i nyttjanderätten.

Zachrison framställde yrkandet i skrift 1976-07-15 samt tillade att kommunen bör framlägga förslag till ersättning (akten s 1701; jfr s 1709 och 1744).

Sedermera har träffats avtal mellan kommunen och ägarna av dessa fastigheter om ersättning för skada på fastigheterna och i avtalen har stadgats att fastighetsägaren svarar för ev ersättningar till arrendatorer och övriga sakägare på fastigheterna (akten s 1798 och 1800).

Vid vattendomstolens huvudförhandling 16.11.1976 har Zachrison återkallat yrkandet (akten s 1787 f).

VATTENBORTLEDNING OCH INFILTRATION VID VALLSKOG

Vattendomstolens tillstånd att utföra råvattenpumpstation och infiltrationsanordningar vid Vallskog avser anläggningar i huvudsaklig överensstämmelse med nedanstående förslag.

Råvattenpumpstationen skall utföras enligt det av kommunen åberopade, av VBB upprättade kompletterande förslaget 1973-09-15 (akten s 367). Av förslaget framgår att vattnet skall från Fyrisån ledas genom en grävd kanal till stationen, där ett galler installeras. Gallret skall utföras med en spaltvidd av 14 mm och dimensioneras för en inströmningshastighet av högst 0,3 m/s. Pumpstationens utformning framgår av textpl 8 och 9 till förslaget (akten s 381 f).

Från pumpstationen skall vattnet pumpas genom en råvattenledning till en nyanlagd infiltrationsanläggning i en grusgrop strax väster om pumpstationen. Råvattnet behandlas först i en snabbfilteranläggning, åskådliggjord på textpl 9 till det kompletterande förslaget (akten s 382), och infiltreras därefter i grunden genom infiltrationsbassänger i grustäktens botten (akten s 368).

Samtliga dessa anordningar är avsedda att utföras på kommunens fastighet Vallskog 1:10.

Eftersom behövliga råvattenledningar och snabbfilteranläggningen utförs på kommunens mark och då dessa anordningar ej påverkar grundvattenförhållandena, erfordras ej vattendomstolens tillstånd för att utföra dem.

GRUNDVATTENTÄKTER VID SVISTA, FULLERÖ OCH STORVAD

Vattendomstolens tillstånd att anordna nya grundvattenbrunnar vid Svista och Fullerö och att öka den sammanlagda brunnskapaciteten vid Storvad avser nedan angivna anläggningar.

De nya brummsområdena vid Svista och Fullerö har angetts på textpl 6 (akten s 379) till VBBs kompletterande förslag. Brunnarna vid Svista anordnas på kommunens fastighet Svista 1:21. Brunnarna vid Fullerö anordnas på dels ett område av Fullerö 21:30, över vilket kommunen förfogar på grund av servitut (akten s 1724 ff), och dels ett område av Fullerö 21:47 som kommunen förvärvat med äganderätt. Vid Storvad skall den ökade vattenuttagningen ske inom samma område av Gamla Uppsala 74:3 som nu medgivet grundvattenuttag görs.

Grundvattenbrunnarnas principiella utformning framgår av textpl 15 (akten s 141) till VBBs vid ansökningsen fogade förslag 1972-12-01.

Det åligger kommunen - som villkor för rätten att utnyttja i målet medgivet tillstånd till ökat grundvattenuttag - att i möjligaste mån motverka skadlig grundvattenstands-sänkning genom infiltration i medgiven omfattning.

RENVATTENLEDNINGAR

Vattendomstolens tillstånd att utföra renvattenledningar från brunnsområdena vid Svista, Fullerö och Vallskog till befintlig renvattenledning vid Storvad skall ha den närmare innebörd som nedan sägs.

Ledningarnas sträckningar och dimensioner framgår av textpl 6 till VBBs kompletterande förslag (akten s 379).

Ledningarna berör fastigheterna Svista 1:6, Vallskog 1:8 och 4:1, Fullerö 17:1, 17:3 och 21:30, Skediga 1:1 och 2:1 samt Gamla Uppsala 74:3, 77:11, 78:2, 78:3, 79:13, 79:14, 79:15 och 79:16.

Beträffande nämnda fastigheter med undantag för Fullerö 21:30 skall följande gälla:

1. Kommunen skall ha rätt
att anlägga och för framtiden bibehålla renvattenledningar med tillhörande brunnar, ventiler m m i den huvudsakliga sträckning som angetts på ovannämnda textpl 6,
att för anläggningarna undanröja och borttaga alla föremål, som är till hinder för utförandet eller till men för anläggningarnas säkerhet, samt
att äga obehindrat tillträde till fastigheterna för anläggningarnas utförande, tillsyn, underhåll, omläggning och re-

paration, för vilket ändamål kommunen äger hålla ett område med en bredd av 12 m över vattenledningen fritt från hindrande vegetation.

2. Efter anläggningarnas utförande skall mark, i förekommande fall tillfartsväg och eventuella dräneringsledningar genom kommunens försorg återställas i tjänligt skick.

3. För skada och intrång som uppkommer vid anläggningarnas utförande och vid tillsyn, underhåll, omläggning och reparation, skall överenskommelse om ersättning träffas för varje särskilt fall. Skada och intrång skall värderas och regleras snarast möjligt efter arbetenas utförande.

Vattendomstolen fastställer till framtida efterrättelse mellan parterna de avtal som träffats mellan kommunen, å ena, samt å andra sidan ägarna av berörda fastigheter med undantag för Fullerö 21:30. Avtalen med tillhörande kartor har intagits i akten på s 874 ff och s 1735 f.

Mellan kommunen och Uppsala universitet som ägare av Fullerö 21:30 har träffats avtal om bl a rätt att utföra och för framtiden bibehålla renvattenledning över fastigheten (akten s 1724 ff). Avtalet har erhållit sakrättsligt skydd genom inskrivning i fastigheten.

Beträffande övriga fastigheter har avtal träffats sedan kommunen i ansöknings begärt rätt enligt 2 kap 45 § vattenlagen att få utföra renvattenledningarna (akten s 21). I dessa avtal har bl a stadgats att de får ges in till vattendomstolen för fastställelse.

Vid vattendomstolens huvudförhandling 27.5.1974 har kommunen yrkat tvångsrätt beträffande ledningarna samt för-

klarat att avtalen får anses som medgivanden till tvångsrätten (akten s 729).

De av vattendomstolen meddelade bestämmelserna överensstämmer med avtalen.

VERKSTÄLLIGHET

I denna dom lämnade tillstånd får tas i anspråk utan hinder av att domen ej vunnit laga kraft.

Kommunens yrkande om verkställighetstillstånd har lämnats utan erinran.

BYGGNADSTID

De genom denna dom och domen 2.10.1975, DVA 65, medgivna arbetena skall, vid äventyr som sägs i 2 kap 23 § tredje stycket och 2 kap 50 § andra stycket vattenlagen, vara fullbordade inom tio år härfter.

Kommunens yrkande om 10 års byggnadstid har lämnats utan erinran.

I domen 2.10.1975 har förklarats att bestämmelse om byggnadstid skulle meddelas i senare dom.

OFÖRUTSEDD SKADA

Om till följd av de tillstånd till grundvattenuttag ur Uppsalaåsen som meddelats i denna dom eller i domen 2.10.1975, DVA 65, vållas skada eller intrång, som vattendomstolen ej förutsett, får den som lider skadan eller in-

trånget framställa anspråk på ersättning därför genom anmälan till vattendomstolen före utgången av år 2006.

Om till följd av de tillstånd i övrigt som lämnats i dessa båda domar eller i domen 13.5.1976, DVA 25, vållas skada eller intrång, som vattendomstolen ej förutsett, får den som lider skadan eller intrånget framställa anspråk på ersättning därför genom anmälan till vattendomstolen före utgången av år 1998.

Är skadan eller intrånget av betydighet får inom samma tider talan föras om ändrade föreskrifter m m enligt bestämmelserna i 2 kap 51 § andra stycket och 2 kap 24 § andra stycket vattenlagen.

De av agronomen Sven Zachrison företrädde sakägarna har yrkat att anmälningstiden för oförutsedd skada bestäms till 20 år för grundvattentäkterna och till 12 år för övriga tillstånd, allt räknat från byggnadstidens utgång (akten s 731, 1703, 1788).

Kommunen har medgett 20 års anmälningstid såvitt avser grundvattenuttag och i övrigt 10 år (akten s 1788).

I domarna 2.10.1975 och 13.5.1976 har förklarats att bestämmelser om oförutsedd skada skulle meddelas i senare dom.

Vattendomstolen finner att anmälningstiden såvitt avser ytvattenfrågor bör vara lång eftersom enighet föreligger om att behandlingen av vissa skadefrågor skall ske enligt reglerna om oförutsedd skada och då en del sådana skador - t ex försumpningsskador på överledningssträckan - kan visa

sig först sedan tillstånden tagits i anspråk i full utsträckning.

Av praktiska skäl bör anmälningstiden bestämmas till närmast liggande årsskifte.

UPPSKJUTEN FRÅGA

Som framgår under rubriken FISKE har frågan om företagets inverkan på fisket uppskjutits under en provotid till utgången av år 1982.

RÄTTEGÅNGSKOSTNADER

Kommunen skall i ersättning för rättegångskostnader betala femtioåttatusenettihundrafyra (58 104) kr 5 öre, varav 46 150 kr i ombudsarvode, till de sakägare gemensamt som i målet företrätts av agronomen Sven Zachrison. Enligt åtagande skall kommunen tillhandahålla Zachrison ett exemplar av denna dom.

Kommunen skall vidare betala dels fyratusenfyrhundra (4 400) kr till Tämnarens sänkningsföretag år 1946 och dels tvåhundraåttiosju (237) kr 60 öre till Hartmut Pauldrach, Aprikosvägen 25, 162 36 Vällingby, som företrädare för Holm-Järpebo sommarstugeförening.

Slutligen skall kommunen, som ersättning för sakägarnas personliga kostnader och tidsspillan, betala

Arne Andersson	Järpebo 1:14	304 kr 90 öre
Håkan Franzén	Vida 1:4	118 kr
Gunnar Gustafsson	sänkningsföretaget	118 kr
Bengt Larsson	Gransätra 1:3	100 kr
Rune Olsson	sänkningsföretaget	118 kr
Ronald Sundgren	Gransätra 1:2	100 kr

På de utdömda beloppen skall ränta erläggas efter sex procent från dagen för denna dom tills betalning sker.

Kommunen har medgett i målet framställda yrkanden om ersättning för rättegångskostnader.

Ersättning för rättegångskostnader har tidigare utdömts i målet genom domen 2.10.1975, DVA 65.

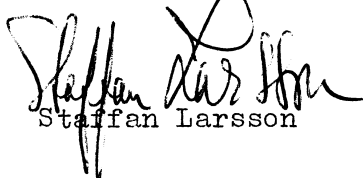
FULLFÖLJDSHÄNVISNING

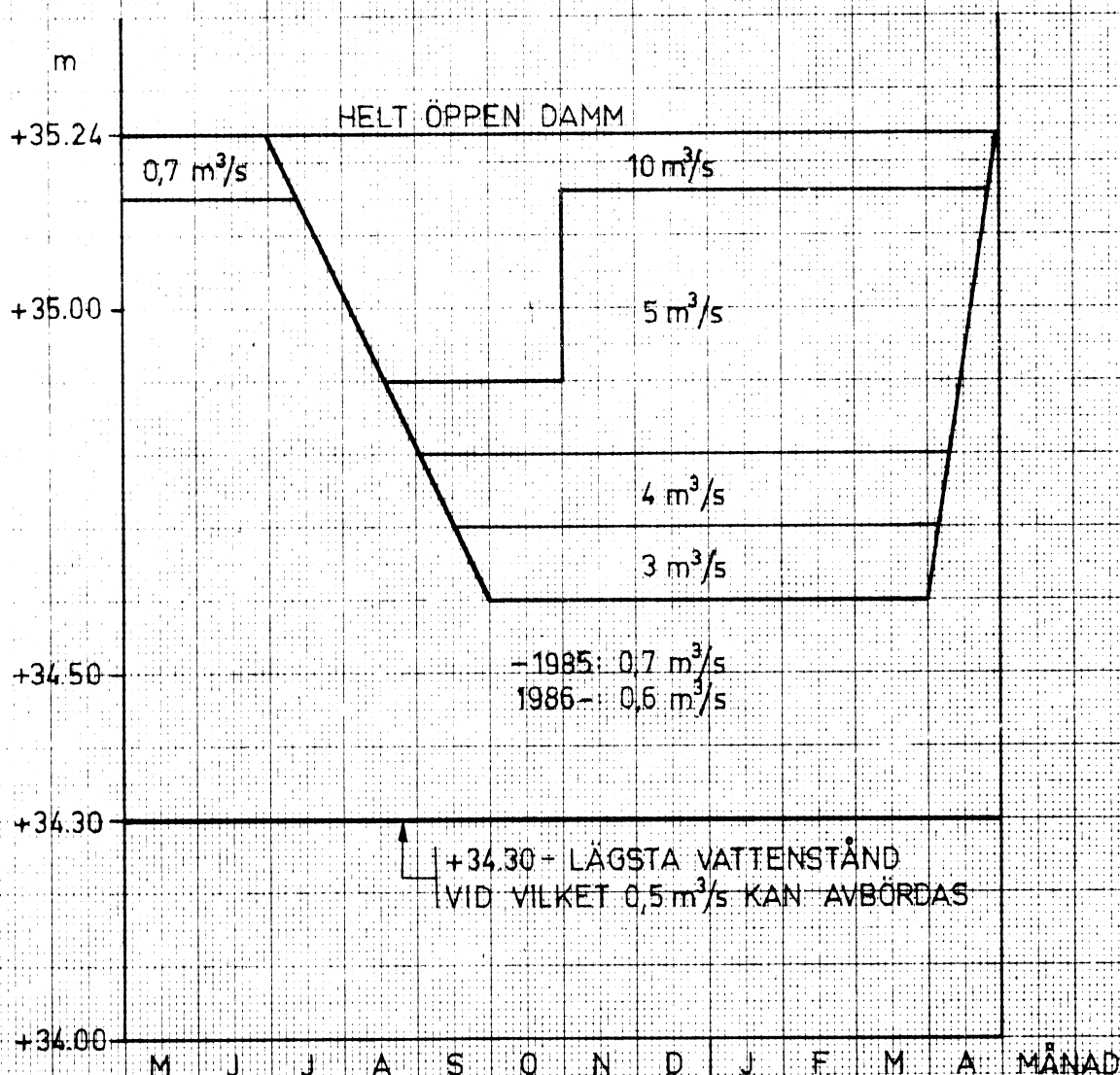
Se domsbilaga 2

Vadeanmälan senast 10.3.1977

Vadeinlaga senast 24.3.1977

På vattendomstolens vägnar:

Staffan Larsson

UPPSALA VATTENFÖRSÖRJNING
TÄMNAREN
FÖRESLAGEN ÄNDRAD TAPPNINGSPLAN

SKALA

REG.-NUMMER

RITN.-NUMMER

02938

TEXTPL. 1

DATUM

SIGN.

UVs

VBB
VATTENBYGGNADSBYRÅN

FULLFÖLJDSHÄNVISNING

Vill part överklaga domen skall han anmäla detta muntligen eller skriftligen hos vattenrättsdomaren eller annan behörig tjänsteman vid domstolen (vadeanmälan). Vadeanmälan skall ske inom två veckor från domens datum eller senast 10.3.1977.

Vill part som gjort vadeanmälan fullfölja överklagandet skall han göra detta skriftligen. Skriften (vadeinlagen) skall ha kommit in till vattenrättsdomaren inom fyra veckor från domens datum eller senast 24.3.1977. Den skall vara ställd till vattenöverdomstolen.

Har part fullföljt talan mot domen inom föreskriven tid, får motparten överklaga även efter vadetidens utgång. Detta skall ske skriftligen. Skriften (vadeinlagen) skall ha kommit in till vattenrättsdomaren inom två veckor från vadetidens utgång. Den skall vara ställd till vattenöverdomstolen. Denna vadetalan förfaller om den första vadetalan återkallas eller förfaller.

Anmärkningar

1 Vade- eller besvärslaga kan lämnas till vattenrättsdomaren genom bud eller sändas in med posten i frankerat brev.

2 Har part ej gett in tillräckligt antal avskrifter av inlaga som skall delges motpart, ombesörjer domstolen på partens bekostnad de avskrifter som behövs för delgivningen.

3 Övriga upplysningar kan erhållas från domstolen. Dess adress och telefonnummer är

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avd 5 Vattendomstolen
Box 510
101 26 STOCKHOLM
Tel 08/24 11 90

Innehållsförteckning

	<u>Sida</u>
FÖRORD	2
TILLSTÅND	3
HÖJDSYSTEM	5
TIDIGARE AVGÖRANDE	5
ANSÖKAN	7
TILLÅTLIGHET	7
DAMMEN VID UBBLIXBO	7
VATTENHUSHÅLLNING	8
A. Tämnarens reglering	8
B. Lindstadammen i Harboån	9
KONTROLL	13
A. Tämnaren	13
B. Lindstadammen i Harboån	13
C. Fyrisån	14
D. Grundvattenuttag m m	14
E. Redovisning av kontrollmätningar	15
BESIKTNING	16
ÖVERLEDNING TILL FYRISÅNS VATTENSYSTEM	16
INVALLNINGAR VID TÄMNAREN	21
GRANSÄTRA SAMFÄLLIGHET	29
HOLM-JÄRPEBO SOMMARSTUGEFÖRENING	31
AVTAL OM MARKSKADA M M VID TÄMNAREN	33
ÖVRIGA SKADOR PÅ MARK M M VID TÄMNAREN	38
BÅTFART	43
FISKE	44
VATTENKRAFT	51
ERSÄTTNINGSLÄNGD	53
BETALNING AV ERSÄTTNINGARNA	69
AVSKRIVEN FRÅGA	72
VATTENBORTLEDNING OCH INFILTRATION VID VALLSKOG	72
GRUNDTVATTENTÄKTER VID SVISTA, FULLERÖ OCH STOR- VAD	73
RENVATTENLEDNINGAR	74

	<u>Sida</u>
VERKSTÄLLIGHET	76
BYGGNADSTID	76
OFÖRUTSEDD SKADA	76
UPPSKJUTEN FRÅGA	78
RÄTTEGÅNGSKOSTNADER	78
FULLFÖLJD SHÄNVISNING	79